

Schets der handelingen van de Londensche conferentie, ter vereffening der geschillen tusschen Nederland en België

<https://hdl.handle.net/1874/287626>

SCHETS DER HANDELINGEN
 VAN
DE LONDENSCH E CONFERENTIE,
 TER VEREFFENING DER GESCHILLEN
 TUSSCHEN
NEDERLAND EN BELGIË.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

NA MAGTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. H. C. MILLIES,

GEWOON HOOGLEERAAR IN DE LETTEREN,

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAAT

EN

VOLGENS BESLUIT DER REGTSGELEERDE FACULTEIT,

TEE VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in het Romeinsch en Hedendaagsch Regt,

AAN

DE HOOGESCHOOL TE UTRECHT,

TE VERDEDIGEN

op Dingsdag den 26sten Junij 1866, des namiddags ten 2 ure,

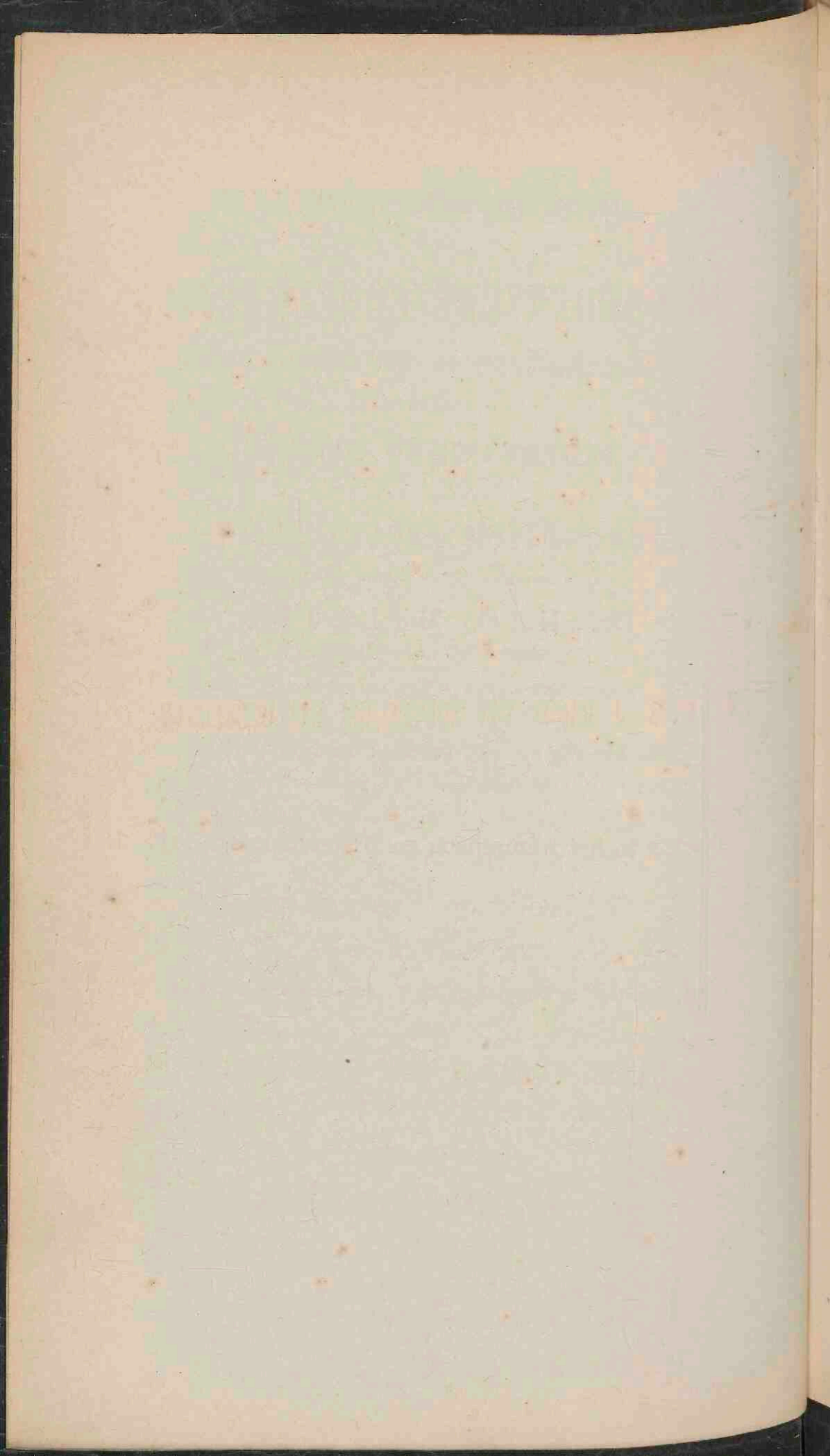
DOOR

CAREL THEODOR VAN BOETZELAER,

geboren aan de Bilt.

Utrecht, KEMINK EN ZOON. 1866.

A A N

MR. C. W. J. BARON VAN BOETZELAER VAN DUBBELDAM.

HOOFDSTUK I.

Sedert de Belgische omwenteling van September 1830 zijn nu bijna 36 jaren verloopcn; zij behoort reeds tot de geschiedenis; kalmer tijden zijn gekomen, zoodat haar voor en tegen beter en onpartijdiger kan beoordeeld worden. Die omwenteling heeft dan ook niet slechts eene nieuwe orde van zaken gesticht op de plaats van het tooneel der gebeurtenissen, maar heeft ook belangrijke wijzigingen gebragt in het politiek stelsel van Europa, zooals dat was ingesteld door de Tractaten van 1814 en 1815.

Nadat Willem I op het berigt der landing van Napoleon in Frankrijk, in afwachting der besluiten van het Congres van Weenen, zich den 16den Maart 1815 tot Koning der Nederlanden had verklaard, werd sedert in den Acte final van 9 Junij daaraanvolgende het nieuwe koninkrijk erkend, als onontbeerlijk om een juist evenwigt in Europa te vestigen, en de Vereenigde Provinciën in die evenredigheid te brengen, welke haar in staat stellen kon door eigen middelen hare onafhankelijkheid te handhaven. ¹⁾ Hierbij werd minder gelet op het belang, de behoeften en de wenschen der gewesten, welke in het koninkrijk der Nederlanden werden opgenomen, dan wel op de algemeene belangen van Europa,

---

¹⁾ Recueil des Traités et Conventions, depuis 1813 juspu'à nos jours par E. G. Lagemans. N° 2 Articles séparés et secrets Art. 3. L'établissement d'un juste équilibre en Europe exigeant que la Hollande soit constituée dans des proportions qui la mettent à même de soutenir son indépendance par ses propres moyens, les pays compris entre la mer, les frontières de la France, telles qu'elles se trouvent réglées par le présent traité, et la Meuse, seront réunis à toute perpétuité à la Hollande.

en de Mogendheden wilden niet zoozeer eene gunst bewijzen aan Vorst of Volk, dan wel een maatregel van voorzigtigheid nemen.

Terstond echter na deze Vereeniging, die te regt „un mariage mal assorti” is genoemd, bemerkte men algemeen het onderscheid van godsdienst, van zeden en van taal van de beide Volken, die door gemelde vereeniging onder één hoofd gebragt waren, en men moet zich bijna meer verwonderen over de voortdurende rust, die het koninkrijk gedurende vijftien jaren genoten heeft, dan over de omwenteling, die ons land in 1830 beroerd heeft. ¹⁾ Hoewel de Natie, na het oproer te Brussel, onmiddellijk zoowel in het Noorden als in het Zuiden alom de begeerte tot eene scheiding had uitgedrukt, heeft de Koning der Nederlanden de Mogendheden verzocht eene zamenkomst van Gevolmaggigten bijeen te roepen, aan welke de vraag

---

¹⁾ Woorden van G. K. Graaf van Hogendorp, aangehaald in de Gemeenzame brieven over de gebeurtenissen van den dag, te 's Gravenhage, bij van Langenhuysen, 1830, eerste stuk, bl. 11.

werd voorgesteld, of de Tractaten van 1815 behoorden gehandhaafd te worden, dan wel, of met ter zijde stelling dier verbindtenissen, door eene scheiding van Noord- en Zuid-Nederland, de vrede en rust van Europa niet vóór alles moesten gelden. „En waar — zonder de tusschenspraak der verzoenende Mogendheden — waren de waarborgen der naleving van het Tractaat, indien het al tegen alle verwachting tusschen de op elkander zoo zeer verbitterde partijen, had kunnen gesloten worden?”¹⁾ Het hoofd van het Engelsch Ministerie, (*Wellington*) dat persoonlijk moest hechten aan hetgeen in 1815 was bepaald, zag zich genoodzaakt zijne meest geliefkoosde denkbeelden op te offeren, en aarzelde niet in onderhandeling te treden met eenen afgevaardigde van het tijdelijk bestuur van België.

De Gevolmagtigden van Frankrijk, Groot-Brittanje, Oostenrijk, Pruisen en Rusland vereenig-

---

¹⁾ Beschouwing der onderhandelingen over de geschillen met België in 1832 en 1833, door Mr. G. W. Vreede. 21.

den zich den 4den November 1830 tot eene conferentie te Londen en stelden denzelfden dag een protokol ¹⁾ op, waarbij zij aan de partijën een' wapenstilstand voorsloegen tot inachtneming van welken zij de lijn bepaalden, achter welke de wederzijdsche krijgshenden zouden moeten terugtrekken, daarvoor de grensscheiding aanwijzende tusschen de Vereenigde Nederlanden en België vóór het Tractaat van Parijs van 30 Mei 1814. ²⁾ De Koning nam den voorslag der Conferentie aan, en verlangde, dat er eene lijn zoude getrokken worden door Limburg en Luik, ten einde de enclaves in deze provinciën gelegen, en die van ouds aan de Nederlanden behoord hadden, tot een afgerond grondgebied te maken. ³⁾ Het voorloopig Belgisch bestuur maakte

¹⁾ Recueil de Pièces diplomatiques relatives aux affaires de la Hollande et de la Belgique. T. I. 2.

²⁾ Eigenlijk was bij dit Tractaat het eerste uitzigt op de vereeniging van België met Holland geopend. Art. 6. «La Hollande, placée sous la souveraineté de la maison d'Orange, recevra un accroissement de territoire;» en nog duidelijker in de Articles séparés et secrets. Lagemans, Recueil des Traités et Conventions T. I. n°. 2 15.

³⁾ Les limites . . . . ne présentent aucune ligne con-

aanspraak op Staats-Vlaanderen, Maastricht en de overige enclaves in zijne nota's van den 27sten November, welke vorderingen echter voor niet geldend verklaard werden, daar België geen voordeel kon trekken van den afstand, waartoe Frankrijk in den tijd Nederland gedwongen had. ¹⁾ Bij het protokol van 20 December, verklaarde de Conferentie, dat zij zich er op toe zoude leggen schikkingen te maken, die de onafhankelijkheid van België zooveel mogelijk in verband bragten met de Tractaten en het belang der andere Staten; welke schikkingen er echter ook gemaakt wierden, zouden zij in niets het regt van den Koning der Nederlanden en van den Duitschen Bond, op het Groot-Hertogdom Luxemburg, kunnen verkorten. ²⁾

De Conferentie deelde daarop aan de beide partijën onder den naam van *Bases de séparation* twee protokollen mede van 20 en 27 Ja-

---

tigue du côté des provinces de Liège et de Limbourg, il importerait d'en établir une. Recueil, T. I. 6.

¹⁾ Recueil, T. I. 22. volg

²⁾ Recueil, T. I. 45, 46.

nuarij 1831, ¹⁾ bevattende bepalingen aangaande de scheiding van grondgebied, de verdeeling van schuld en den handel. Tot dit voorstel trad het Kabinet van den Haag terstond toe, doch het vond in België veel tegenstand; vooral kwam het Nationaal Congres op tegen art. I, waarbij aan Nederland het grondgebied werd toegekend, dat de Vereenigde Provinciën in 1790 bezeten hadden, en tegen art. VI, waarbij België voor een' onzijdigen Staat werd verklaard; zelfs gaf het Congres het protokol van 27 Januarij aan Lord Ponsonby, den Engelschen Commissaris terug.

De toenemende spanning en oorlogslust in België begon de Conferentie te verontrusten. Van daar, dat zij er in toestemde, geheel afwijkende van hetgeen bij het protokol van December bepaald was, onderhandelingen te openen, ten einde Luxemburg tegen eene schadeloosstelling aan België over te laten, en te trachten het bezetten van het Groot Hertogdom door

---

¹⁾ Recueil, T. I. 112. volg.

den Duitschen Bond tegen te gaan; ook toonde zij zich zeer ingenomen met het voorstel om de Belgische kroon aan Prins Leopold van Saxe-Coburg aan te bieden, die daarop door het Congres ook tot Koning geproclameerd werd. Nieuwe onderhandelingen werden aangeknoopt; de Conferentie sloeg voor de Luxemburgsche questie, als onafhankelijk van de Hollandsch-Belgische, ter zijde te stellen, en den status-quo te handhaven, tot dat deze zaak kon vereffend worden tusschen den Koning, België en den Duitschen Bond. Wat betreft Limburg, daar de Republiek voor 1790 de Souvereiniteit over Maastricht niet onverdeeld had bezeten,¹⁾ zoude er deswege over middelen van schikking worden gehandeld, en konden er ruilingen van grond-

---

¹⁾ De Neny Mémoires historiques et politiques des Pays-Bas. Autrichiens, T. II. 41 volgen.

Staatkundige Geschriften, door Mr. Simon van Slingelandt, D. II. 187, waar men leest. En in de vijfde plaats, senden haar Ho. Mo. om de twee jaaren Commissarissen Deciseurs na Maastrigt, om met twee Commissarissen van de Prins van Luik te decideeren de appellen, in die tweeheerige stad vallende.

gebied wegens de enclaves plaats hebben; deze ruilingen zouden volgens de Bases de séparation door de Mogendheden worden geregeld. Thans echter stelde men voor het aan de partijen over te laten. Eindelijk nog trachtte men het beginsel van evenredige verdeeling der gezamenlijke schuld te vervangen door eene verdeeling naar haren oorsprong; deze onderhandelingen legden den grondslag tot het protokol van 27 Junij 1831, bekend onder den naam van het ontwerp der 18 artikelen.¹⁾

Het Kabinet van 's Gravenhage was geenszins genegen tot zoodanig tractaat toe te treden, waarvoor het tot reden opgaf, dat de regten van het Huis van Nassau op Luxemburg, die bij de Bases de séparation erkend waren, nu in twijfel werden getrokken; dat de voormalige Souvereiniteit van Maastricht niet ten voordeele van België kon komen, daar België niet in de regten van den Prins-bisschop van Luik was opgevolgd; dat België geene enclaves in het oude gebied

---

¹⁾ Recueil, T. I. 211. volg.

der Nederlanden hebbende, de vroegere bepaling omtrent ruilingen in het voordeel van Nederland was, terwijl er nu in het algemeen werd gesproken en niet eens melding gemaakt werd van de bemiddeling der Conferentie, om die schikkingen tot wederzijdsch voordeel tot stand te brengen, zoodat eene enkele weigering van de zijde der Belgen alle schikking kon stuiten. De andere aangevoerde redenen hadden betrekking op de vaart door de binnenwateren naar den Rijn, de ontruiming van het Belgisch grondgebied, enz.; tevens werd er bij vernieuwing de verklaring aan toegevoegd, dat indien iemand de Belgische kroon aanvaardde, zonder vooraf de voorwaarden, bij de protocollen van 21 en 27 Januarij bepaald, aan te nemen, Z. M. zich niet langer verbonden zoude rekenen aan het protokol van 4 November, waarbij de wapenstilstand was bepaald, maar zijne eigene middelen zoude te baat nemen om tot een einde te komen.¹⁾ Inmiddels zond de

---

¹⁾ Recueil, T. I. 249. volg.

Koning aan zijne Ministers te Londen de gevraagde volmagt om over een tractaat te onderhandelen en het te teekenen.

Het Belgisch Congres daartegen nam reeds den 9^{den} Julij de 18 artikelen aan, voornamelijk daar Prins Leopold verklaard had, de kroon niet vóór dien tijd te willen aannemen. Zoodra echter de Conferentie van de toetreding van België kennis had gekregen, vertrok Prins Leopold naar Brussel, waar hij den 21sten gehuldigd werd. Op berigt hiervan besloot Willem I zijne krijgsmagt de wapenen te doen opvatten, en den 2^{den} Augustus trok het leger, onder den Prins van Oranje als opperbevelhebber, in drie afdeelingen over de grenzen; op bijna alle punten werd de vijand terug gedreven, en reeds den volgenden dag vestigde de Prins zijn hoofdkwartier in Turnhout. Vervolgens trok hij zegevierend op tegen het leger van de Maas, dat zich den naam van het *onverwinnelijke* had gegeven; de generaal Daine wachtte den slag echter niet af, maar verliet zijn hoofdkwartier, gaf Hasselt prijs, en trok terug tot in Luik.

Hierop rukten de onzen naar Leuven op, alleen te Boutersem werd een krachtige tegenstand geboden door een aanzienlijk leger onder Koning Leopold, doch reeds den volgenden dag werden de Belgen tot den terugtocht gedwongen; op het punt echter van den vlugtenden vijand te achtervolgen, werd de Prins in zijne bewegingen gestuit, door de komst van Lord Russell, die van wege de Mogendheden het naderen van een Fransch leger aankondigde om de vijandelijkheden te belletten. De Prins verklaarde den strijd te zullen staken, indien Leuven werd overgegeven; daar Lord Russell hieraan niet kon voldoen, rukte hij op naar den Pellenberg, waar het Belgisch leger zijne standplaats gekozen had. De vijand werd spoedig van daar verdreven, doch toen de Prins tot kort vóór Leuven genaderd was, kwamen de Fransche en Engelsche Gevolmagtigden met voorstellen tot wapenstilstand, tevens kennis gevende, dat het Fransche leger tot bij Wavre was voortgerukt. De Prins herhaalde den eisch aangaande Leuven, dien hij reeds aan Lord Rus-

sell gedaan had, en toen de Gevolmagtigden ten laatste hierin toestemden, kwam de wapenstilstand tot stand. Terstond werd een renbode aan den Hertog van Saxon Weimar gezonden, die reeds op weg naar Brussel was, om hem hiervan kennis te geven, en nadat Leuven door onze troepen bezet was, werd de terugtocht aangevangen.

Men heeft dezen doortastenden maatregel meermalen aan ons Gouvernement ten kwade gedeut; zelfs door Nederlanders is het opvatten van de wapenen ten hoogste afgekeurd. Zoo noemde de Graaf van der Duyn van Maasdam het in eenen brief aan den Baron Sirtema van Grovestins: „un coup de tête inattendu, une imprudence, une folie la plus insigne,” terwijl hij het voordeel, dat wij behaalden toeschreef „à une surprise non tout-à-fait loyale,” en onze Gevolmagtigden inzonderheid, den Baron van Zuylen, beschuldigde van gehandeld te hebben met *escobarderie jésuitique*.¹⁾ Tegen deze beschuldiging echter heeft

---

¹⁾ Examen d'une notice et de souvenirs biographiques du

de Baron van Zuylen zich ten volle geregtvaardigd in zijn Memorandum uit het tijdperk van 1831, waarin Z.E. zegt, dat het bij zijne aankomst in Londen met de *depêche*, die het besluit bevatte van ons Gouvernement om de wapenen op te vatten, reeds te laat was om naar Lord Palmerston te gaan, doch dat hij hem daarom dienzelfden avond schreef, dat hij hem den volgenden dag zoude komen zien, vóór dat hij zich naar het Foreign office begaf. Bij deze ontmoeting rigtte Lord Palmerston geene enkele vraag tot onzen Gevolmagtigde, zelfs niet toen Z.E. hem zeide: „Mylord, vous verrez que nous sommes en guerre avec Léopold,” maar stak de *depêche* bij zich en opende die eerst verscheidene uren later. Naderhand verontschuldigde Lord Palmerston zich over deze nalatigheid door te zeggen: dat hij de woorden van den Heer van Zuylen opgevat had in den zin van *guerre morale*. De Londensche Conferentie zond

---

Comte van der Duyn et du Baron de Capellen, publiés par le Baron C. T. Sirtema de Grovestins, par Mr. J. K. J. F. de Jonge 17.

nu eene uitnoodiging aan de Nederlandsche en Belgische Gevolmagtigden, om op te geven, welke oplossing der drie volgende punten geschikt zoude wezen om tot een vredestractaat te leiden: 1°. De afbakening der grenzen tusschen Holland en België. 2°. De schikkingen aangaande het Groot-Hertogdom Luxemburg. 3°. De natuur der overeenkomst, volgens welke men tot eene verdeeling der schuld zoude kunnen geraken.¹⁾ Twee dagen daarna werd door de Nederlandsche Gevolmagtigden voorgesteld, aan den Koning het bezit te verzekeren der noordelijke provinciën, benevens twee arrondissementen van de provincie Limburg, namelijk dat van Roermond en van Maastricht, met uitzondering van Tongeren en haar district, dat aan België zoude behooren, terwijl het Koninkrijk der Nederlanden het regt zoude hebben van te onderhandelen over het grondgebied, dat daaraan was toegevoegd, en dat geen deel had uitgemaakt van de Oostenrijksche Nederlanden, zoo-

---

¹⁾ Recueil, T. II. 24.

als de provincie Luik en de cantons, die door Frankrijk waren afgestaan. Wat betreft de schuld, werd er eene evenredige verdeeling verlangd, waarbij $\frac{15}{34}$ voor rekening van Nederland zoude komen, en $\frac{16}{34}$ voor die van België. Uit aanmerking van deze verdeeling werd aan de inwoners van België de handel op onze koloniën toegestaan met dezelfde voordeelen, die de Nederlanders hadden, doch zoo zij dit voorregt weigerden, zoude hun aandeel in de schuld naar evenredigheid verminderd worden.¹⁾

De Belgische gevolmagtigde daarentegen vorderde, dat Nederland alles zoude afstaan wat het tusschen 1790 en 1815 als „accroissement de territoire” gekregen had, doch het stelsel van een zamenhangend grondgebied aanprijzende, stelde hij ruilingen voor.

Wat het Groot-Hertogdom Luxemburg aangaat, gaf hij te kennen, dat zoo het plan ingang had gevonden, om de questie dienaangaande afzonderlijk te behandelen, België zijne regten zoude

---

¹⁾ Recueil, T. II. 33. volg.

hebben doen gelden, daar het een deel had uitgemaakt der Oostenrijksche Nederlanden, maar nu, in aanmerking nemende, dat de Koning zich in 1815 eene opoffering had getroost, om het Groot-Hertogdom te bekomen, genegen was Hoogstdenzelfen daarvoor schadeloos te stellen door jaarlijks *f* 190,000 te betalen. ¹⁾

Het bleek genoegzaam uit de voorstellen der beide partijën, dat deze tot geene schikking konden leiden. Tegenover zoozeer uiteenloopende vorderingen zag de Conferentie zich genoodzaakt om of het geschil onopgelost te laten, of het uit te maken door eene beslissing, waarvan de uitvoering welligt door de wapenen der Mogendheden zoude moeten tot stand komen. Door het geschil onopgelost te laten, erkende zij de volstrekte onafhankelijkheid der partijën, maar liet de zaak in het onzekere, daar zij hare beslissing aan een' wisselvalligen krijg overliet, die Europa tevens blootstelde aan een' algemeenen oorlog. Door zelve de beslissing te nemen, maakte zij

---

¹⁾ Recueil, T. II. 41. volg.

inbreuk op de onafhankelijkheid der beide partijen, maar huldigde de Souvereiniteit van Europa en wendde het gevaar af van een' Europeſchen oorlog te zien ontſtaan door de hernieuwing der vijandelijkheden. De Conferentie nam dit laatste beginsel aan en beſloot dien ten gevolge nogmaals eene reeks van artikelen tot ſchikking vaſt te ſtellen, welke zij onherroepelijk verklaarde: deze artikelen werden aan partijen bekend gemaakt en waren vergezeld van twee nota's, van den 15^{den} October. Bij de eerſte nota verklaarde de Conferentie, dat zij niet langer eene zaak in het onzekere kon laten, daar het voor de ruſt van Europa noodzakelijk was, dat zij tot een einde gebragt wierd; dat alle pogingen tot ſchikking vruchteloos gebleven waren, daar de voorſtellen, die zij ſedert een jaar gedaan had, ſteeds door de eene partij waren aangenomen, terwijl zij door de andere verworpen werden. ¹⁾ De tweede nota behelsde, dat de Mo-

---

¹⁾ Ils n'ont fait que céder à une neceſſité de plus en plus impérieuſe en arrêtant les conditions d'un arrangement

gendheden op zich namen, dat de Nederlanden en België tot het voorstel zouden toetreden al begon ook eene der partijën met het te verwerpen, terwijl zij borg stonden voor de uitvoering van hetzelfde, en dat zij in de overtuiging, dat hare schikkingen, aan beide partijën alle voorregten toekenden, waarop zij aanspraak konden maken, vast besloten hadden, door alle middelen, in hare magt, de hernieuwing der vijandelijkheden tegen te gaan. ¹⁾

De Conferentie had begrepen, dat de verdeling van het grondgebied en van de schuld volgens hetzelfde beginsel moest geschieden, en had daarom voor beiden het postliminium van 1790 op de Nederlanden toegepast; op dezen grond waren de 24 artikelen beraamd; ik heb mij voorgesteld deze naauwkeuriger te beschouwen, als zijnde die, volgens welke de scheiding van

---

définitif, que l'Europe a cherché en vain depuis un an dans les propositions faites par les deux parties, ou agréées tour à tour par l'une d'elles et rejetées par l'autre. Recueil, Tom. II. 93.

¹⁾ Recueil, T. II. 95.

Nederland en België heeft plaats gehad. Deze artikelen hadden voornamelijk tot onderwerp:

Het grondgebied.

De verdeeling der schuld.

De gemeenschap van België met Duitschland over het aan Nederland toe te kennen gedeelte van Limburg.

De vrije vaart op de wederzijdsche rivieren en kanalen.

Nadat van de zijde der Belgen nog eene vruchteloze poging was aangewend eenige wijzigingen in de artikelen te brengen, en hun de zekerheid was gegeven, dat hun Koning terstond na de aanneming, door de Mogendheden zoude erkend worden, werd het Tractaat den 15^{den} November door de Gevolmagtigden der Mogendheden en door dien van België geteekend; het bevatte behalve de 24 artikelen nog drie andere, waarin de Mogendheden den Koning der Belgen borg stonden voor de uitvoering der voorgaande. De Nederlandsche Gevolmagtigden protesteerden tegen de 24 artikelen, daar zij in strijd waren met de Bases de séparation, welke

de Conferentie zelve als onherroepelijke grondslag der scheiding gesteld had.

Reeds voor het einde van 1831 waren Frankrijk en Engeland tot het Tractaat van 15 November toegetreden, de drie andere Mogendheden aarzelden echter nog, daar zij wenschten dat Willem I vooraf de 24 artikelen zoude teekenen. Tot dit einde zond Keizer Nikolaas in Maart Graaf Orloff om Koning Willem te bewegen Leopold als Koning der Belgen te erkennen en de 24 artikelen te onderteekenen.

Toen deze poging echter vruchteloos bleef, daar de Koning zich wel tot het eerste, maar niet tot het tweede bereid verklaarde, traden ook Oostenrijk en Pruisen tot het met België gesloten verdrag toe, doch stelden er tot voorwaarde bij, dat de regten van den Duitschen Bond zouden ontzien worden met betrekking tot Luxemburg. Den 4^{den} Mei werd eindelijk het Tractaat ook door de Gevolmagtigden van Rusland geteekend, doch ook zij stelden daarbij eene voorwaarde, namelijk dat

de art. 9, 12 en 13 eenige wijzigingen zouden ondergaan.

Intusschen trok eene andere zaak de aandacht der Conferentie. In het gedeelte van Luxemburg, dat aan den Koning getrouw was gebleven, hadden zich vrijwilligers tot een corps vereenigd, om de orde aldaar te herstellen. Deze onderneming bleef zonder vrucht en dertig hunner werden gevangen naar Namen gevoerd. Hierover verstoord, besloten hunne vrienden en betrekkingen zich te wreken en maakten zich meester van zekeren advokaat Thorn, die in 1830 een ijverig deel aan den opstand genomen had en tot Belgisch Gouverneur van Arlon was benoemd. Het regt tot wederwraak dat men ten deze had aangewend, werd miskend en de Conferentie wendde zich bij herhaling tot het Kabinet van 's Gravenhage en tot den Bondsdag om Thorn terug te eischen; de Bondsdag oordeelde dat de beide gevallen in verband tot elkander stonden,') terwijl het Nederlandsch

---

') Die hohe Bundesversammlung, indem sie an demselben

Gouvernement voorsloeg Thorn uit te leveren tegen de Luxemburgers die in hechtenis gesteld waren. De Conferentie bleef echter de zaak beschouwen als of de Luxemburgers gevangen waren genomen als eene weêrwraak voor de zaak van Thorn en drong er op aan dat men hem zoude vrij laten. ¹⁾

Den 7^{den} Mei rigtte de Belgische Gevolmagtigde eene nota aan de Conferentie, waarbij hij betoogde, dat zoo den 25sten van die maand Antwerpen en de andere plaatsen, die aan België waren toegekend, niet overgegeven en ontruimd waren, en de vaart op de Maas niet vrij was, België gerechtigd zoude wezen de betaling der achterstallige schuld te weigeren, hetgeen, zooals hij zich uitdrukte, eene „compensation très incomplète” zoude zijn voor de kosten, welke de

---

Tage zwei Beschlüsse über diese beiden Gegenstände fasste, scheint dadurch selbst von ihrer Seite die Ansicht an den Tag gelegt zu haben, dass zwischen beiden Fällen eine Connexität stattfinde. Separat-Protokoll 17 Mai. Recueil, Tom. III. 66.

¹⁾ Les individus qui avaient été arrêtés par représailles en Belgique. Recueil, Tom. III, 75.

verlenging van den staat van oorlog medebragt; ¹⁾ hoewel hieraan geen gevolg gegeven werd, gaf de Conferentie zich echter minder moeite tot eene minnelijke schikking te komen. Het Nederlandsch Gouvernement achtte het dien ten gevolge noodig eene verklaring te geven van zijn gedrag van het oogenblik af, dat de Conferentie bij elkander was gekomen, en deed zulks bij eene nota van 30 Junij; deze nota ging vergezeld van eene tweede, welke al de concessies bevatte, die het ons mogelijk was te doen, ten einde den algemeenen vrede te bewaren, en tevens eene uiteenzetting der gronden, waarom men eenige der 24 artikelen goedkeurde, maar andere afkeurde; verder hield deze nota nog een voorstel in van een Tractaat, zooals ons Gouvernement dat aannemelijk achtte. ²⁾ Deze nota's werden eerst goedgunstig aangenomen, maar leverden nog de uitkomst niet op, die men er in het begin van hoopte, daar niettegenstaande

---

¹⁾ Recueil, Tom. III, 61.

²⁾ Recueil, Tom III, 104 volg.

al de concessies, die het Nederlandsch Gouvernement gedaan had, de Conferentie er nog meer eischte. Dit bleek vooral, toen zij den 16^{den} September aan den Nederlandschen Gevolmagtigde een voorstel inleverde tot een Tractaat, dat bekend is onder den naam van het *thema van Lord Palmerston*, en dat geheel nieuwe bepalingen, ten nadeele van Nederland behelsde. ¹⁾ Bij eene nota van 20 September, die door de Conferentie als tot antwoord op het thema van Lord Palmerston werd beschouwd, drong ons Gouvernement nogmaals aan, dat er een Tractaat wierd gesloten, volgens de voorstellen, die het den 30sten Junij had gedaan, en eindigde met te zeggen „sa Majesté écarte toute responsabilité des complications, que produiraient de nouveaux retards, et proclame hautement, qu'elle ne sacrifiera jamais au fantôme révolutionnaire les intérêts vitaux et les droits de la Hollande.” ²⁾ De Conferentie noemde deze nota „un chef d'œuvre d'astuce et d'imper-

---

¹⁾ Recueil, Tom. III, 170 volg.

²⁾ Recueil, Tom. III, 192.

tinence" ¹⁾) en besloot dadelijk dat hare Leden zouden trachten aan hunne Hoven aan te toonen dat alle middelen tot schikking met Nederland uitgeput waren. Daar er echter in de nota eenige zinnen voorkwamen, die voor verschillende uitlegging vatbaar waren, zouden zij eene reeks van vragen aan den Heer van Zuylen voorleggen, die Z.E. met *ja* of *neen* zoude kunnen beantwoorden; de weinige genegenheid van de Conferentie jegens Nederland blijkt ook hier uit de woorden: „elle sommerait M. van Zuylen d'y répondre par *oui* ou par *non*." ²⁾) Kort daarop verklaarde de Belgische Gevolmagtigde, dat zijne volmagt niet langer strekte dan tot den 10^{den} October; hierop werd het 70ste protokol vastgesteld, dat een voorstel van den Franschen Gevolmagtigde bevatte, waarbij verklaard werd, dat zoo den 15^{den} van die maand Antwerpen en de andere plaatsen, die bij het Tractaat van 15

---

¹⁾ Dix-huit mois de Politique et de Négociations se rattachant aux Traités de 1815 par le Lieutenant-Général Comte Goblet d'Alviella. T. I, 183.

²⁾ Idem 189.

November aan België waren toegekend, door de Nederlandsche troepen niet ontruimd waren, de Conferentie België het regt toekende om voor iedere week uitstel een millioen van de achterstallige schuld, die het den eersten Januarij 1832 moest betalen, af te houden en eindelijk van zijn aandeel in de schuld. De Britsche Gevolmagtigde was tot dit voorstel toegetreden, terwijl de drie andere verklaarden, dat hunne volmagten hen daartoe niet in staat stelden; echter zouden die van Rusland en van Oostenrijk, ten einde de zaak spoediger te kunnen beslissen, zich in deze houden aan het besluit, dat het Hof van Berlijn dienaangaande zoude nemen. Eene Conventie werd hierop door Palmerston en Talleyrand geteekend, die bestemd was het Tractaat te doen uitvoeren, waarbij verklaard werd, dat zoo de Nederlandsche troepen den 12^{den} November het Belgisch grondgebied niet verlaten hadden, een embargo zoude gelegd worden op onze schepen, die zich in Engelsche of Fransche havens bevonden, terwijl kruisers uitgezonden zouden worden, om onze schepen aan

te houden. Daarenboven zoude een eskader op onze kusten gestationneerd worden. Verder zoude, zoo de Nederlandsche troepen den 15^{den} België niet verlaten hadden, zoodra Leopold dit verlangde, een Fransch leger zijn Land binnen rukken, ten einde hem in het bezit te stellen van de citadel van Antwerpen. De Fransche diplomatie heeft zich beroemd Engeland hiertoe overgehaald te hebben. „Sans l'assistance que le cabinet anglais nous prêta dans cette question, il ne faut pas douter que les cours du Nord ne se fussent opposées à la dislocation du royaume de Hollande. Ce ne fut point la moindre des habiletés et des bonnes fortunes de la diplomatie du nouveau gouvernement, d'avoir pu entraîner de son côté les hommes d'État qui dirigeaient la politique britannique. Beaucoup de bons esprits s'étonnèrent, à cette époque, de voir l'Angleterre, protectrice séculaire de la maison d'Orange, prêter elle-même les mains au dépouillement d'un monarque protestant, dont l'alliance était nationale dans les salons du monde aristocratique de Londres, comme dans les moindres

dres tavernes de la cité." ¹⁾ De drie andere gevolmagtigden onttrokken zich nu aan de Conferentie, zoodat hare bijeenkomsten gestaakt werden. Op de nota waarbij ons Kabinet kennis kreeg van de Conventie, antwoordde onze Minister van Buitenlandsche Zaken (Verstolk van Soelen) dat er in de eerste plaats in de 24 artikelen gesproken was van een' bepaalden tijd, waarop het wederzijdsche grondgebied moest ontruimd worden, nadat de partijën tot het Tractaat waren toegetreden, hetgeen ons gouvernement nog niet gedaan had, en dat ten andere Z. M. Antwerpen als het eenige pand beschouwde om tot aannemelijke voorwaarden van scheiding te geraken. ²⁾

Het Nederlandsch Gouvernement zond daarop aan zijnen Gevolmagtigde het ontwerp van een Tractaat, dat door het Hof van Berlijn was aangeboden; dit werd aan de leden van de Conferentie medegedeeld en niettegenstaande de Ba-

---

¹⁾ Histoire de la Politique extérieure du Gouvernement Français 1830—1848 par M. O. d'Haussonville. T. I. 23.

²⁾ Recueil, T. III, 287, 288.

ron van Zuylen verklaarde bereid te wezen, om over dit voorstel te onderhandelen en zelfs om het binnen 24 uren tot een Tractaat te maken, weigerde de Britsche Minister het aan te nemen, en werd het embargo gelegd op al de Nederlandsche koopvaardissheden, die zich in de havens van Engeland of van Frankrijk bevonden. Tegenover dezen geweldigen maatregel vergevoegde de Koning der Nederlanden zich aan al de schepen, die in zijne havens waren, welke de Engelsche of de Fransche vlag voerden, te gelasten, die binnen drie dagen te verlaten, en geene andere van die beide Mogendheden toe te laten.

Eindelijk werd regtstreeks met de Belgen onderhandeld omtrent de zaak van den advocaat Thorn, en besloten zij de voorwaarden aan te nemen, die door den Koning waren gesteld, waarop hij weder in vrijheid gesteld werd, even als de Luxemburgers, die in hechtenis genomen waren: zoodat er een einde gemaakt werd aan eene zaak, welke van eenig belang geworden was door de discussies waartoe zij aanleiding

gegeven had. Inmiddels rukte, ten gevolge van het Tractaat van 22 October 1832, door Engeland en Frankrijk met Leopold aangegaan,¹⁾ een Fransch leger, onder den Maarschalk Graaf Gérard, België binnen, ten einde de citadel van Antwerpen te belegeren, waarmede den 4^{den} December een aanvang werd gemaakt. De verdediging werd onder den Generaal Chassé twintig dagen manhaftig volgehouden, waarna de verdedigers als krijgsgevangenen naar Frankrijk werden gevoerd. Ten gevolge der overgaaf van de citadel van Antwerpen, hadden er op nieuw onderhandelingen plaats na het vertrek van den Heer van Zuylen, die echter zonder uitslag bleven, tot dat den 21sten Mei 1833 eene Conventie werd geteekend tusschen Groot-Brittanje, Frankrijk en Nederland, vertegenwoordigd door den Gezant Salomon Dedel; hierbij werd het embargo, dat op de schepen gelegd was opgeheven, kregen onze krijgsgevangenen hunne vrijheid terug, verbond de Koning zich de vijandelijkheden niet weder

---

¹⁾ Verg. Goblet, T. I. 281.

op te vatten vóór dat de zaken door een Tractaat geregeld waren, en werd bepaald dat de Belgen de vrije vaart op de Schelde en de Maas zouden genieten en de onbelemmerde gemeenschap met Maastricht. Verder beloofden de partijen zonder uitstel alle pogingen aan te wenden om tot een definitief Tractaat te komen, waartoe zij de drie Mogendheden, die zich aan de Conferentie onttrokken hadden, zouden uitnoodigen. De zittingen der Conferentie werden den 15^{den} Julij hervat, doch in November weder gestaakt, daar het Nederlandsch Gouvernement bleef volharden in zijne eischen omtrent het grondgebied, hetgeen ook de reden was, dat het verzoek van onzen Gevolmagtigde in 1836 tot Lord Palmerston gericht, om de onderhandelingen te doen hervatten, zonder gevolg bleef.

De status quo, waarin wij ons sedert de Conventie van 21 Mei bevonden, eischte echter groote offers, wegens de noodzakelijkheid van steeds gewapend te blijven, en vele stemmen begonnen zich te verheffen tegen een' staat van zaken, waaraan geen einde te voorzien was; waarom

Willem I zich in 1838 ten laatste bereid verklaarde, de 24 artikelen te onderteekeuen. Het berigt hiervan verwekte in België veel ongerustheid, dat nu eenmaal gewend aan den status quo, vreesde welligt een gedeelte van zijn grondgebied te zullen verliezen, en verklaarde, dat de 24 artikelen niet meer verbindend waren, daar zij niet op den bepaalden tijd door Nederland waren aangenomen. Toen echter de Conferentie nieuwe voorwaarden stelde, waarbij het aandeel van België in de jaarlijksche rente der schuld verminderd werd, toonde zijn Gouvernement zich ook bereid tot de eindschikking over te gaan. Hierop werd den 19^{den} April 1839 het Tractaat geteekend, dat de volkomene en wettige scheiding tusschen Nederland en België vestigde.

HOOFDSTUK II.

Volgens de 24 artikelen bestond het Belgisch grondgebied uit de provinciën Zuid-Brabant, Luik, Namen, Henegouwen, Oost- en West-Vlaanderen en Antwerpen, zooals deze een deel uitgemaakt hadden van het Vereenigd Koninkrijk der Nederlanden; van Limburg zoude Nederland de districten aan den regter-oever der Maas bekomen, en werd er eene lijn getrokken van het zuidelijkste punt van Noord-Brabant tot aan de Maas onder Wessems, ten Noorden van welke alles aan Nederland zoude behooren; daartegen

werden onze enclaves op den linker-oever der Maas aan België toegekend, behalve Maastricht met een rayon van 1200 roeden, dat geheel de eigendom van den Koning van Nederland, hotzij als zoodanig, hetzij als Groot-Hertog zoude zijn. Om België hiervoor schadeloos te stellen, werd de grensscheiding tusschen het Groot-Hertogdom Luxemburg en België als volgt bepaald: er werd eene lijn getrokken van de Fransche grens af tusschen Rodange en Athus, die Arlon met hare wegen naar Longwy en Bastogne aan België liet, tot aan Steinfort, dat aan het Groot-Hertogdom zoude behooren; van daar rigtte zij zich naar Martelange, zoodanig dat Hecbus, Guirsch, Grende, Nothomb en Parette aan de Belgische zijde en Eischen, Ober Pallen, Perlé en Martelange aan de Luxemburgsche zijde bleven. Dan volgde zij den loop van de Sure tot tegenover Tintange en rigtte zich van daar regtstreeks naar de grens van het toenmalig arrondissement Diekirch, Surreet, Harlange, Tarchamps, Doncols en Soulez aan het grondgebied van Luxemburg, en Honville, Livarchamps en Loutremange

aan dat van België latende, waarna zij de grens van het arrondissement Dickirch tot aan de Pruissische grens volgde. — Over bovengemelde schikkingen zoude de Koning zich moeten verstaan met den Duitschen Bond en met de Agnaten van zijn huis. Ieder der partijën moest er van af zien ooit aanspraak te maken op eenig grondgebied, dat binnen de grenzen der andere partij lag. De bovengemelde grenzen zouden door Nederlandsche en Belgische commissarissen afgebakend worden, die zich zoo spoedig mogelijk te Maastricht zouden vereenigen. Nog werd er een artikel tusschengevoegd, waarbij België tot een' onafhankelijken en onzijdigen Staat werd verklaard, welke onzijdigheid het tegenover alle andere Staten zoude moeten in acht nemen. ¹⁾

Den 7^{den} November 1831 werden door onze Gevolmagtigden te Londen, de H.H. Falck en Baron van Zuylen van Nyevelt, de beide nota's van den 15^{den} October beantwoord, waarbij zij ver-

---

¹⁾ Recueil, T. II. 96 volg.

klaarden dat Z. M., hoezeer bereid om alle middelen tot handhaving van den vrede in het werk te stellen, zich moest voorbehouden om zijne gewapende magt te gebruiken, zoodra zulks noodig mogt zijn voor de belangen van het rijk, ofschoon hij tot nu toe niet voornemens was de vijandelijkheden weder op te vatten. Verder konden zij niet instemmen met de afwijkingen, die de Conferentie zich veroorloofde van het protokol van Aken van 15 November 1818, naar luid van hetwelk er geene zamenkomsten der Gevolmagtigden van Mogendheden mogten plaats hebben, om over zaken te handelen, die in verband stonden met de belangen der andere Staten van Europa, dan alleen op aanzoek van die Regeringen, welke die zaken betroffen, en onder het uitdrukkelijk voorbehoud van er zelf regtstreeks of door Gevolmagtigden aan deel te nemen. ¹⁾

---

¹⁾ Les soussignés se trouvent chargés d'exprimer à leurs Excellences, que le Roi s'estime heureux de pouvoir donner aux cinq Puissances un nouveau gage de son désir sincère, de concourir au maintien de la paix, en annonçant que bien que S. M. doive se réserver d'employer ses moyens militaires, aussitôt que cet emploi sera jugé nécessaire dans l'in-

Deze bepaling waarborgde den Koning dezelfde regten als aan de andere Mogendheden, en plaatste Z. M. in eene geheel andere verhouding tegenover de te Londen, in de Conferentie ver- tegenwoordigde Hoven, dan het gezag, dat zich ten gevolge der omwenteling, in België opgewor- pen had. Dit hooghartig antwoord had ten ge- volge, dat de Conferentie zijne Britsche Majesteit uitnoodigde, terstond eene zeemagt naar de kus- ten van de Nederlanden te zenden, die echter niet zoude handelen zoolang de vijandelijkheden niet hervat waren; terwijl de Conferentie bij eene nota aan de Nederlandsche Gevolmagtigden ver- klaarde, niet afgeweken te zijn van het protokol

---

térêt du Royaume, cependant elle n'a pas jusqu'ici l'inten- tion de recommencer les hostilités. D'après le quatrième paragraphe du protocole d'Aix la Chapelle, du 15 Nov. 1818 des réunions particulières des plénipotentiaires des puissances signataires, dans le cas où elles auraient pour objet des affaires spécialement liées aux intérêts des autres états de l'Europe, ne doivent avoir lieu qu'à la suite d'une invita- tion formelle de la part de ceux des états que les dites affaires concerneraient, et sous la réserve expresse de leur droit d'y participer directement, ou par leurs plénipotentiai- res. Recueil, T. II. 109, 110.

van Aken, daar hierbij niet was voorgeschreven op welke wijze, de bij de zaak betrokken partijen, aan die bijeenkomsten zouden deel nemen; de Conferentie was dus, beweerde zij, geheel vrij, zoowel wat betreft de manier, waarop zij de Gevolmagtigden der Nederlanden wilde laten medewerken, als waarop zij hun hare mededeelingen wilde doen; ¹⁾ van deze vrijheid gebruik makende, had de Conferentie hun verzocht, haar schriftelijk de eischen van hun Gouvernement mede te deelen, en op dezelfde wijze de vragen en aanmerkingen van de tegenpartij, zoo mogelijk, te wederleggen.

Den 12^{den} November ontvingen onze Gevolmagtigden het officiëel berigt, dat België tot de 24 artikelen was toegetroden, waarop dan ook reeds den 15^{den} het Tractaat tusschen de vijf Mogendheden en België geteekend werd, en

---

¹⁾ Il (le protocole d'Aix la Ch.) laissait par conséquent à la Conference une pleine liberté, quant au mode, qu'elle adopterait pour ses communications avec messieurs les plénipotentiaires des Pays-Bas, et pour leur concours à ses travaux. Recueil, T. II. 127.

daags daarna, den 16^{den} November 1831, eene nieuwe Conventie tusschen Rusland en Groot-Brittannië over de zoogenaamde Russische schuld, die bij voortduring, alsof het vereenigd Koninkrijk der Nederlanden nog bestond, uit de Britsche kas voor haar aandeel, gekweten zou worden. ¹⁾ Eene maand later bragt onze Minister van Buitenlandsche Zaken, Baron Verstolk van Soelen, eene nota en eene memorie ter kennis van de Staten-Generaal, bevattende de onderhandelingen, waartoe de 24 artikelen aanleiding hadden gegeven. De nota behelsde het volgende: De Mogendheden hadden, met in acht neming van het protokol van Aken, den Nederlandschen Gevolmagtigde Falck verzocht deel te nemen aan hunne beraadslagingen; deze had daarop bij de Conferentie de plaats ingenomen, die hem toekwam. Na eenige dagen echter ²⁾ had de

---

¹⁾ Verg. De Russische schuld. Bedenkingen tegen de Conventie ³⁰/₁₈ Augustus 1850 door Mr. G. W. Vreede, bl. 22.

²⁾ Verg. Falck's protest van 22 December 1830 in het Recueil, T. I. 50. en zie mede *Brieven* van dien Staatsman, bl. 301 (Aan Verstolk van Soelen, 24 December 1830).

Confrentie hem geene kennis meer gegeven van hare vergaderingen, maar slechts nu en dan de Nederlandsche Gevolmagtigde toegelaten, ten einde inlichtingen in te winnen, of hunne schriftelijke mededeelingen te ontvangen. Dit toch kon niet opwegen tegen het regstreeks deel nemen aan de vergaderingen, daar de onderhandelingen daardoor haar natuurlijk karakter verloren en verscheidene punten slechts ten deele opgehelderd en begrepen moesten blijven, hetgeen zoo verre was gegaan, dat er in de 24 artikelen zelfs verscheidene punten waren, waarover onze Gevolmagtigden nooit geraadpleegd waren. Wat betreft het voorbehoud des Konings, om zijne toevlugt tot de wapenen te nemen, dit was niet meer dan het nog nooit betwist recht van een' erkenden Monarch. De 24 artikelen kenden aan Nederland geen enkel voorregt toe, dat het niets reeds vroeger had, maar legden het lasten op, ten voordeele van België, enkel omdat dit land, waarmede het vroeger vereenigd was geweest, zich afscheidde, zonder dat Nederland daarvoor eenige vergoeding ontving; zij ontnamen het zelfs

voordeelen, die het vroeger genoten had, zooals de sluiting der Schelde in 1790, en terwijl het in 1815 koloniën en kapitalen had afgestaan voor de vereeniging met België, welke koloniën en kapitalen Nederland het regt had terug te eischen, bleef het volgens de 24 artikelen hiervan beroofd, zonder daarvoor schadeloos gesteld te worden. Bij de bepaling der grenzen waren de Koninklijke en de Hertogelijke kroon vermengd, die hoewel voor het oogenblik op het hoofd van denzelfden Vorst vereenigd, toch altijd gevaar liepen van eene aanstaande scheiding; ¹⁾ zoodat de schikkingen aangaande het Groot-Hertogdom niet als eene gunst aan Nederland konden toegerekend worden, terwijl zij den Koning in eene valsche verhouding plaatsten tegenover

---

¹⁾ Man machte auch, auf den Fall des Aussterbens des gegenwärtigen Herrscherstamms, oder der Ottonischen Linie, den bekannten Nassauischen Erbverein geltend, nach welchem die Teutsche, oder Wallramische Linie in Luxemburg dereinst nachfolgen würde. Das Grossherzogthum Luxemburg integrierender Theil des teutschen Bundes in seinen älteren und neueren historisch-Staatsrechtlichen Verhältnissen von Dr. Ernst Münch. bl. 37. (Brunswijk 1831.)

Nederland, het Groot-Hertogdom Luxemburg, den Duitschen Bond en de Agnaten van zijn huis. Daarenboven ontving het Groot-Hertogdom slechts eene zeer geringe vergoeding voor den afstand van het grootste gedeelte van zijn gebied, en verloor Nederland zijne enclaves op den linker-oever der Maas en in de provincie Luik, om daarvoor geen ander voordeel te bekomen, dan dat het grondgebied tusschen de enclaves, die het behouden had, aan het Groot-Hertogdom Luxemburg werd afgestaan. Verder opklimmende tot den oorsprong der onderhandelingen, werd er opgemerkt, dat de 8 artikelen van 21 Julij 1814 ¹⁾ in grove trekken de vereeniging bevatten van Nederland en België, en het politiek stelsel dat er uit zoude volgen. Deze wa-

---

¹⁾ Zie wegens den oorsprong dier acht artikelen, uit het brein van Willem I zelf gevloeid en door Falck op het papier gebragt, de Brieven van dezen, bl. 210 (aan D. J. v. Lennep, zijn' boezemvriend, 16 Augustus 1814): „Daardoor werd de reize naar Parijs noodzakelijk, alwaar het mij, na oneindig veel schrijven en wrijven, gelukte acht artikelen zoodanig te redigeren, dat de Bondgenooten ze aannamen en als grondslag onzer werkzaamheden in België vaststelden.”

ren verbindend geworden door de aanneming van den Souvereinen Vorst, later Koning, zoodat, nu er sprake was van eene ontbinding der vereeniging, deze niet anders kon geschieden dan op dezelfde wijze, namelijk door onderhandelingen met Z. M. Dit was het beginsel der Conferentie zelve geweest, en toen de scheiding bepaald was, erkende zij, dat het zaak was de 8 artikelen te wijzigen of er andere voor in de plaats te stellen. De daarna vastgestelde *Bases de Séparation* kregen dan ook de kracht van eene wederzijdsche verbindtenis van het oogenblik af, dat zij door den Koning waren aangenomen, terwijl daarentegen de 18 artikelen, die later waren aangeboden, volstrekt niet verbindend waren, daar het Nederlandsche Gouvernement geweigerd had zich deze te laten welgevallen.¹⁾ Deze staat van zaken heeft het Gouvernement voorgelicht bij het onderzoek der 24 artikelen, waarvan de uitslag vervat was in de memorie, die deze nota vergezelde; in deze memorie werd

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 146 volg.

opgemerkt, dat het van belang was, de Vereenigde Provinciën der Nederlanden, de Oostenrijksche Nederlanden of België, de Duitsche Staten en de minder uitgebreide districten uit elkander te houden; dat het Groot-Hertogdom Luxemburg aan het huis van Nassau toegekend was als eene schadeloosstelling voor zijne erfelijke staten, die het had opgeofferd bij de stichting van het Koningrijk; ¹⁾ dat Nederland weder moest worden, wat het voorheen was geweest, met bijvoeging van hetgeen het bij koop verkregen had, en eene schadeloosstelling voor de tien cantons. België zoude dan bestaan uit de Oostenrijksche Nederlanden, behalve het Groot-Hertogdom, maar met insluiting van het Duitsche grondgebied, dat in 1814, en van het Fransche, dat in 1815 aan het Koningrijk was toegevoegd, mits aan Nederland eene schadevergoeding gevende voor zijn aandeel in de tien cantons en

---

¹⁾ Das Grossherzogthum ward der Dynastie Oranien nicht precario, sondern als Entschädigung für die in Teutschland abgetretenen alten Nassauischen Erblande übergeben. Dr. Ernst Münch. 37.

voor de af te stane enclaves; deze schadevergoeding kon bestaan uit Duitse of Belgische districten, maar moest de Zuid-Willemsvaart bevatten. Verder werd er aangemerkt, dat eene kaart, die bij de 24 artikelen gevoegd was, aan België de gemeente Lommel toekende, doch dat deze gemeente bij Nederland moest blijven, daar zij in 1790 een gedeelte had uitgemaakt van Noord-Brabant. Dat de Koning wel gencigd was een gedeelte van Luxemburg, of zelfs het geheele Groot-Hertogdom, te ruilen tegen een ander grondgebied, dat daarmede gelijk stond in uitgestrektheid en in bevolking, mits dat grondgebied grensde aan het te behouden gedeelte van Luxemburg of aan Nederland. De Koning wenschte echter, dat de onderhandelingen over dezen ruil afgescheiden zouden blijven van die, omtrent de scheiding met België; verder verlangde Z. M., dat er aan art. 7, dat over de neutraliteit van België handelde, zoude worden toegevoegd, dat België zich daarvan niet zoude kunnen bedienen, om de verbindtenissen, die uit het Tractaat van scheiding zouden voortvloeijen te ont-

duiken. ¹⁾ De memorie handelde verder over de Schuld en meer andere punten. Niet algemeen was men echter hier te lande tegen het verwerpen der 24 artikelen; zoo uitte zich Falck bepaaldelijk ook hieromtrent: „ik geloof dat men bij ons een gevaarlijk spel gaat spelen;” en verder: „Gij, Hollanders, hebt de scheiding begeerd, namelijk dat gij met uw oudvaderlijk gebied wederom alleen en op uzelf zoudt staan. Dit geschiedt niet alleen, en men verlost u van de bureu, die langs de Maas zoo ver in hetzelfde, tot bij Mook, voortliepen, maar men verschaft u de contiguiteit tot Maastricht en het voordeel, dat uw geheel oostelijk frontier op Duitche Staten rust. Op het stuk van territoir zijt gij er dus zeker niet minder wel af, dan bij dat protokol, dat gij, als door u aangemen, gedurig inroept. ²⁾”

Den 4^{den} Januarij 1832 ontving ons Gouvernement het antwoord op de nota, behelzende:

---

¹⁾ Recueil, Tom. III. 155 volg.

²⁾ Brieven bl. 325. (Aan D. J. v. Lennep, 8 Nov. 1831).

dat de Conferentie niet kon instemmen met de nitlegging, die het Kabinet van 's Gravenhage aan het protokol van Aken gaf. Dit protokol, zeide zij, ziet op bijeenkomsten van Vorsten of van Gevolmagtigden der vijf Mogendheden, die het onderteekend hebben, en verleent aan de Staten, die hare tusschenkomst ingeroepen hebben in zaken, die in verband staan met hunne belangen, het regt van aan die bijeenkomsten deel te nemen, hetzij regtstreeks, hetzij door Gevolmagtigden, dat is te zeggen, door de tegenwoordigheid van hunne Vorsten zelve, of door de zending van personen, wien daartoe volmagt wordt verleend.¹⁾ Overigens laat het protokol aan de Mogendheden het regt, bepalingen te maken omtrent de voorstellen, die hare tusschenkomst noodzakelijk zouden maken. Verder bestreed de Conferentie de aanmerkingen

---

¹⁾ Le droit de participer directement, ou par leurs plénipotentiaires, c'est à dire par la présence de leurs souverains eux mêmes, ou par un envoi de fondés de pouvoirs. Ce paragraphe n'a pas et ne peut avoir d'autre sens. Recueil, T. II. 170.

van het Nederlandsche Gouvernement omtrent het verband, waarin de 24 artikelen moesten staan tot de 8 artikelen van 21 Julij 1814, en de Bases de Séparation, door te beweren, dat reeds door de proclamatie van 16 October 1830, waarbij België erkend was als vrijë en onafhankelijke Natie, het protokol van 21 Julij zijne kracht verloren had, zoodat de 24 artikelen alleen beschouwd moesten worden in verband tot de Bases de Séparation, en de voorstellen, die door het Nederlandsche Gouvernement waren aangenomen sedert de onderhandelingen te Londen aangevangen waren; welk verband zij trachtte aan te wijzen in eene memorie, die deze nota vergezelde; alsmede dat zij in de Luxemburgsche questie niet was afgeweken van de magtiging, die zij van de Vergadering van den Duitschen Bond ontvangen had. In de memorie werden daartoe de volgende redenen aangevoerd.

Om te kunnen toegeven dat Nederland weder moest worden wat het voorheen geweest was in 1790, met bijvoeging van hetgeen het bij koop verkregen had, en van schadevergoeding voor de

tien kantons, die men in 1815 van Frankrijk erlangd had, zoude men moeten bewijzen, dat deze eisch op de Bases de Séparation gegrond was. Volgens de twee eerste artikelen van deze akte, moesten de grenzen van Nederland het grondgebied omvatten, dat in 1790 aan de Republiek behoorde, en moest België bestaan uit de overige landstreken, die in 1815 het Koningrijk der Nederlanden genaamd werden, behalve Luxemburg; ¹⁾ wanneer men deze artikelen letterlijk opvatte kon men volhouden, dat hierbij aan Nederland, stipt genomen, slechts werd toegekend hetgeen het in 1790 bezat, en dat België al het

---

¹⁾ Art. I. Les limites de la Hollande comprendront tous les territoires, places, villes et lieux qui appartenaient à la ci-devant république des Provinces-Unies des Pays-Bas en l'année 1790.

Art. II. La Belgique sera formée de tout le reste des territoires qui avaient reçu la dénomination de Royaume des Pays-Bas dans les traités de 1815, sauf le grand-duché de Luxembourg, qui, possédé à un titre différent par les princes de la maison de Nassau, fait et continuera à faire partie de la Confédération germanique. Histoire Parlementaire de la Belgique. Traité de Paix du 19 Avril 1839, entre la Belgique et la Hollande T. I. Introduction VIII.

overige moest bekomen : zoodat het volgens deze uitlegging, de Duitsche enclaves, de tien Fransche kantons en de regten die Nederland in dat jaar niet in Maastricht uitoefende, moest verkrijgen. Tegen deze uitlegging echter was ingebracht, dat de Duitsche enclaves in 1800 bij koop waren verkregen ¹⁾ en dat België noch in de regten der Duitsche Vorsten, noch in die van den Bisschop van Luik was opgevolgd; eindelijk dat de tien kantons bij het Tractaat van 1815 niet den naam gekregen hadden van Koninkrijk der Nederlanden, maar dat zij in het gemeen waren aangewonnen, waarom de Conferentie bij de 24 artikelen aan den eenen kant aan Neder-

---

¹⁾ „Voor eene som van drie millioen gulden werden de Graafschappen of Heerlijkheden van Ravestein, Megen, Boxmeer, Anholt, ook Huissen en aanhoorigheden, aan het Bataafsch grondgebied gehecht.” *Geschiedenis der Diplomatie van de Bataafsche Republiek door Mr. G. W. Vreede. D. II. eerste stuk, 153 volg. Verg. ook Répertoire historique et chronologique des Traités conclus par la Hollande depuis 1789 jusqu'à nos jours par Mr. H. A. van Dijk 30. Traité entre la République Française et la République Batave signé à Paris le 5 Janvier 1800 en 33 Transaction conclue entre la Hollande et l'Electeur de Bavière le 24 Février 1801.*

land den eigendom der Duitsche enclaves en der geheele stad Maastricht had verzekerd en aan de andere zijde aan België de tien kantons had toegekend. Wat betreft de vordering om de oud-Nederlandsche enclaves in Limburg tot een wél afgerond grondgebied te vereenigen, zoodanig, dat de Zuid-Willemsvaart daarin begrepen werd, deze was niet gegrond op de Bases de Séparation, dewijl daar geene melding werd gemaakt van eene schadeloosstelling van grondgebied ten voordeele van Nederland, maar van wederzijdse ruilingen, ten einde aan beide Rijken het voorregt van een zamenhangend grondgebied te verschaffen. Wel is waar had men van de zijde van Nederland trachten aan te toonen, dat deze bepaling uitsluitend in ons voordeel was, daar België geene enclaves bezat op het grondgebied van de Republiek der Vereenigde-Provinciën, doch hun bestaan was ten volle erkend in de Bases de Séparation, waar in het 4de art. voorkomt: „comme il résulterait néanmoins des „bases posées dans les articles 1 et 2, que la „Hollande et la Belgique posséderaient des en-

„claves sur leurs territoires respectifs.” Bij de beschouwing van deze zaak vond de Conferentie slechts een middel om tot eene schikking te komen, namelijk om een gedeelte van Luxemburg tegen een gedeelte van Limburg te ruilen; hoewel zij erkende dit niet te kunnen doen, dan met toestemming van den Groot-Hertog en van den Duitschen Bond. Daarom had zij door middel van de Duitse Bondsvergadering de dubbele toestemming gevraagd, die zij tot deze ruiling noodig, en welke zij ook verkregen had; daarna eerst was zij er toe overgegaan om een gedeelte van het Groot-Hertogdom in hare plannen van ruiling te begrijpen.

Wat betreft de vordering om de gemeente Lommel aan Nederland toe te kennen, daarin kon de Conferentie niet toestemmen, daar door de Nederlandsche Gevolmagtigden was voorgeslagen als grenslijn de scheiding van Noord-Brabant en der provinciën Antwerpen en Limburg te volgen tot beneden Valkenswaard, en die gemeente bij de administratieve verdeling tot de provincie Limburg behoord had; terwijl

daarenboven nog gedeelten aan Noord-Brabant waren toegevoegd, die er in 1790 niet toe behoorden, en welke in alle geval daarvoor wel schadeloos stelden. De Conferentie stemde toe dat het grondgebied, hetwelk aan Z. M. toegekend werd bij de 24 artikelen in het Limburgsche, niet geheel in uitgestrektheid en in bevolking overeenkwam met hetgeen daarvoor van Luxemburg werd afgestaan, maar oordeelde, dat men niet alleen volgens dezen maatstaf een grondgebied moest beoordeelen; doch daarbij in aanmerking behoorde te nemen de inkomsten, die het opleverde, zijne hoedanigheid, zijne ligging en de meerdere waarde en zekerheid, die daardoor de overige bezittingen verkregen, en dat, wanneer men het op deze wijze beschouwde, het volstrekt niet ten nadeele van Nederland was. Verder verklaarde de Conferentie, dat het uit eerbied was voor de regten van Z. M. en van den Duitschen Bond, dat zij zich onthouden had van eene uitspraak te doen, omtrent de schikkingen, welke uit deze ruiling moesten voortvloeijen tusschen Z. M., den Bond en het Huis

van Nassau. Niemand kon beter dan de Koning Groot-Hertog, de wederzijdsche belangen overeenbrengen, noch beter dan Z. M. met den Duitschen Bond schikkingen maken, om een wel samenhangend grondgebied af te bakenen: hunne belangen waren in dat opzigt zoo overeenstemmend, dat dit geene moeilijkheden kon opleveren. Daarbij kon de Koning het best de regten der Agnaten van het Huis van Nassau beoordeelen, die in een te verwijderd verschiet lagen om ernstige bezwaren te kunnen opleveren, en was het niet mogelijk dat hieruit de ongelegenheden voortkwamen, waarop de Nederlandsche Gevolmagtigden gewezen hadden, zoolang de koninklijke en hertogelijke kroonen op hetzelfde hoofd vereenigd waren. Eindelijk beweerde de Conferentie, dat de Duitse Bond en de Agnaten van het Huis van Nassau bereid waren, om de 24 artikelen te onderteekenen en slechts op eene uitnoodiging van Z. M. wachtten, om tot deze toe te treden. ¹⁾

---

¹⁾ Recueil, T. II. 175 volg.

Nadat het Nederlandsche Gouvernement het antwoord van de Conferentie overwogen had, drong het nogmaals er op aan, om tot eene schikking te komen, die meer in zijn voordeel ware. Hierbij werd bij vernieuwing gewezen op het regt van onze Gevolmagtigden, om deel te nemen aan de onderhandelingen, volgens het protokol van Aken, en op de onbevoegdheid van de Mogendheden, om zonder hunne medewerking en goedkeuring bepalingen te maken. Wat betreft de proclamatie door den Prins van Oranje den 5^{den} October 1830 afgekondigd, ¹⁾ deze verzekerde aan de Zuidelijke Provinciën slechts voorloopig eene afzonderlijke administratie, ten einde de gelegenheid te geven, de wijze te regelen waarop men wettig tot eene scheiding van de twee groote deelen van het rijk zoude kunnen geraken. Daar het echter genoegzaam gebleken was, dat het doel der tegenwoordige onderhandelingen was, om tot eene scheiding tusschen Neder-

---

¹⁾ Verg. het leven van Willem den tweede door J. Boscha. bl. 473 volg., en tevens die van 16 October, bl. 485: „ik — erken u voor een onafhankelijk volk.”

land en België te leiden, bepaalde de zaak zich tot de vraag, of de belangen van Nederland moesten opgeofferd worden aan die scheiding, en of hetgeen men van Nederland vergde, moest beschouwd worden als eene opoffering van zijne belangen. Wat betreft de Londensche artikelen van 1814, deze had men niet alleen aangehaald om hunnen inhoud, maar ook voor den vorm, en ter ondersteuning van de meening, dat nu er sprake was om de vereeniging te ontbinden, dat op geene andere wijze kon geschieden dan door eene onderhandeling met den Koning. Verder stelden onze Gevolmagtigden nog voor om de Bases de Séparation tot een Tractaat te maken, hetgeen de moeilijkheid uit den weg zoude ruimen, die de onderteekening der 24 artikelen tegenhield, daar het toch niet te ontkennen viel, dat verscheidene bepalingen, die in de Bases de Séparation voorkwamen en ten voordeele van den Koning waren, uit de 24 artikelen weggelaten of door andere vervangen waren, meer ten voordeele van België. Zoo ook kwam hun de veronderstelling zeer vreemd voor,

dat de Bases de Séparation aan België, Duitsche enclaves zoude toekennen, die Nederland in 1790 niet had bezeten, daar zij niet konden begrijpen, dat de Conferentie het voornemen zoude gehad hebben, nadat zij de grenslijn getrokken had, enclaves ten Noorden van deze lijn gelegen, aan België toe te kennen, die de Bataafsche Republiek in 1800 bij koop verkregen had. Deze enclaves waren aan Nederland bij de Bases de Séparation bepaald toegezegd, zoodat men de erkenning hiervan niet als eene gunstige bepaling, uit de 24 artikelen voortvloeiende, konde beschouwen. Om zich van de regten van Nederland op Maastricht te overtuigen, had men slechts de nota der Commissarissen van de Conferentie van 1 December 1830 en het 19de protokol ¹⁾ na te zien, waarin de regten van België

---

¹⁾ Maastricht komt daar voor als *dépendance des anciennes Provinces-Unies des Pays-Bas*. Verder „En remontant à des temps déjà bien loin de nous, nous trouvons que Maastricht est conquise par les Hollandais sur les Espagnols en 1632, que Louis XIV s'en empare en 1673 et que le traité de Nimègue en 1679 la rend à la Hollande.” *Recueil*, T. I, 26. En in het 19de protokol „Un droit de post-

daarop ontkend waren. Eene zaak echter van grooter belang was, de verhouding te bepalen van den Duitschen Bond tegenover de Conferentie in zake van den geheelen of gedeeltelijken ruil van het Groot Hertogdom Luxemburg. De Duitse Constitutie brengt niet mede om den afstand van grondgebied gemakkelijker te maken; maar om dat zooveel mogelijk ongeschonden te bewaren, moet de afstand van een grondgebied, dat een deel uitmaakt van den Bond, het gevolg wezen van den vrijen wil van den Vorst, wiens belangen het geldt. Dit beginsel waarborgt aan elkcn Staat van den Bond zijne geheele onafhankelijkheid en de regten van zijnen Souverein, daar de Bondsdag geen grondgebied kan afstaan, zonder de toestemming van dengenen, wien het behoort, maar hij kan zijne toestemming weigeren, wanneer daardoor de Bond benadeeld zoude worden. Hieruit volgt, dat de

---

liminie, qui n'appartient qu'aux états indépendans, et qui ne saurait par conséquent appartenir à la Belgique, puisqu'elle n'a jamais été comptée au nombre de ces états."
Recueil. T. I. 146.

Koning de volmagten, die de Bondsdag aan de Gezanten van Oostenrijk en Pruisen verleend had, beschouwde als hebbende een negatieve strekking, namelijk om te zorgen, dat er geen inbreuk gemaakt werd op de regten van den Bond, daar deze niet bij magte was met de Conferentie betrekkingen aan te knooien, die ten doel hadden, om den afstand of den ruil van een grondgebied van den Bond tot stand te brengen; dewijl Z. M. oordeelde, dat de onderhandelingen te Londen nog niet genoegzaam gevorderd waren, om zich reeds tot den Bondsdag te wenden, ten einde de vereischte toestemming te vragen voor eene ruiling ten voordeele van een' vreemden Staat. Aangaande de gemeente Lommel merkten de Gevolmagtigden aan, dat, indien de lijn, die zij in hunne memorie van den 5^{den} September hadden aangegeven, het lot van deze gemeente eenigzins twijfelachtig had gelaten, dit het geval toch niet konde wezen, nadat de Conferentie het beginsel had aangenomen, dat Nederland zoude bezitten al wat het in 1790 had.

Eindelijk merkten zij nog aan, dat er van het gedeelte van Limburg, dat bij Nederland zoude worden gevoegd, een dubbel gebruik was gemaakt, daar het werd gerekend als eene bevoordeeling van Nederland en tevens als eene schadeloosstelling voor het verlies van een deel van Luxemburg; terwijl het toch niet mogelijk was zich voor te stellen, dat de onderhandelingen tusschen Nederland en den Duitschen Bond tot iets anders konden leiden dan tot eene ruiling, ten einde wederzijdsch grondgebied behoorlijk af te bakenen.¹⁾

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 210 volg.

HOOFDSTUK III.

De schuld van het vereenigd Rijk der Nederlanden bestond uit: 1° de werkelijke schuld; 2° de uitgestelde schuld; ¹⁾ 3° de schuldbrieven van het Amortisatie Syndicaat; 4° de domeinlosrenten.

Bij de Bases de Séparation was bepaald, dat deze schuld zoude verdeeld worden in evenre-

---

¹⁾ Zie de wetten van 14 Mei 1814 (St. Bl. N°. 58) en van 27 September 1841 (St. Bl. N°. 35). Nederlands Financien. Nationale schuld door J. Ackersdijk. Amsterdam 1843. bl. 11. Handboek van praktische Staathuishoudkunde door Mr. S. Vissering. § 1104 volg.

digheid van hetgeen door de ingezetenen van beide landen was opgebracht in de directe en indirecte belastingen en de accijnsen, gedurende de jaren 1827, 28 en 29. Ten naaste bij belastte deze evenredigheid Nederland met $\frac{1}{3}$ en België met $\frac{1}{3}$ van de schuld, zoodat België met evenveel aandeelen voor de renten zoude bezwaard blijven, maar daarentegen uit aanmerking van deze verdeeling, het genot zoude hebben van de vaart en den handel op de Volkplantingen en overzeesche bezittingen, die aan Nederland behoorden, op denzelfden voet en met dezelfde regten en voordeelen als de Nederlanders, terwijl het met geene andere schulden mogt belast worden dan de voormelde.

De vereffening zoude plaats hebben door tusschenkomst van Nederlandsche en Belgische Commissarissen, die zich, zoo spoedig mogelijk te 's Gravenhage zouden vereenigen; inmiddels was België gehouden zijn aandeel van de schuld, onder nadere liquidatie, volgens gemelde evenredigheid te voldoen; de Conferentie behield zich echter voor, in geval de Commissarissen eenig

geschil dienaangaande niet in der minne konden schikken, zelve uitspraak te doen¹⁾). Het Fransche Gouvernement nogtans stemde niet in met de bepalingen aangaande de schuld, hoewel die door zijnen Gevolmagtigde onderteekend waren, en die zijne redenen daarvoor ontvouwde, nadat de Koning der Nederlanden tot de Bases de Séparation was toegetreden. Het gaf zijn leedwezen te kennen, dat de Nederlandsche en Belgische Commissarissen niet waren uitgenoodigd, om over deze finantiële zaak onderling te onderhandelen, die van minder belang was voor Europa dan wel voor de partijen, zoodat de Conferentie tot de oplossing van deze geschillen en minder bevoegd en minder bekwaam was; te meer daar de Conferentie klaarblijkelijk eene dwaling had begaan door als beginsel voor de verdeeling, de inkomsten van het Rijk te nemen. Volgens dit beginsel werden de schulden van dit vereenigd rijk verdeeld tusschen de Zuidelijke en Noorderlijke provinciën.

---

¹⁾ Recueil, T. I. 114. volg.

Daar het Groot Hertogdom Luxemburg begrepen was onder de Zuidelijke Gewesten, eischte de billijkheid althans, dat men van de schuld, die ten laste van België was gebleven, een gedeelte aftrok, evenredig aan het grondgebied dat men aan die Gewesten onthield, door het Groot-Hertogdom Luxemburg niet aan België toe te kennen; en nog was dit ontoereikend om tot eene redelijke verdeeling te geraken, wegens de groote onevenredigheid, welke er tusschen de Hollandsche en de Belgische schuld bestond. Het zoude dus — oordeelde men — regtvaardig wezen, deze zaak eerst na rijp beraad te beslissen, en voorzigtig haar uit te stellen, totdat de grenscheiding door beide partijen was goedgekeurd ¹⁾.

Reeds meermalen was er vroeger in de Zuidelijke Provinciën over deze onevenredigheid der schuld geklaagd. Zoo schreef een lid der Staten-Generaal, M. Dotrengé, in 1821 over den aan België in 1814 opgelegden schuldenlast van Nederland: „Leur (des provinces Méridionales)

---

¹⁾ Recueil, T. I. 153, 154.

dette était insignifiante ou plutôt elle était nulle. Tout en n'apportant de leur côté que des élémens et des moyens de prospérité, de bonheur et de force, elles se sont rendues codébitrices d'une dette épouvantable et inextinguible qui n'est pas la leur, mais la vôtre, et dont néanmoins l'énorme intérêt pavé par elles pour la plus grande partie, va s'engloutir annuellement chez vous tout entier et sans retour. ¹⁾

Tegen de bedenkingen van Frankrijk voerden de vier Mogendheden aan, dat toen het Koninkrijk der Nederlanden gesticht werd, de schulden bij het Tractaat van 1815 in ééngesmolten waren tot ééne en dezelfde massa en verklaard te zijn de nationale schuld van het Rijk; zoodat het als van zelf sprak, dat bij de scheiding van Nederland en België, ieder weder terug nam dat gedeelte, waarmede het vóór de vereeniging belast was, terwijl de schulden, die na de vereeniging gemaakt waren, in eene juiste evenredigheid moesten verdeeld worden. Nadat de Con-

---

¹⁾ Opinion sur le nouveau système de finances du Royaume des Pays-Bas. pag. 102.

ferentie dit beginsel tot grondslag der scheiding had bepaald, had zij aan beide partijën een voorstel aangeboden, door middel van hetwelk België het voorregt kon bekomen van den handel op de Nederlandsche koloniën, hetgeen het anders moest verliezen; terwijl zij verder oordeelde, even als het Fransche Gouvernement, dat het gedeelte van de schuld, waarmede het Groot-Hertogdom bezwaard was, ten laste van Nederland moest komen, en dat de bijzonderheden van de verdeeling der schuld moesten overglaten worden aan de Commissarissen, die daartoe benoemd zouden worden, indien deze ten minste het daaromtrent eens konden worden. ¹⁾ Omtrent de schuld werd tot in Junij het stilzwijgen bewaard, toen door de Conferentie bij de 18 artikelen voorgeslagen werd, dat de schuld zoodanig verdeeld zoude worden, dat elk Rijk belast werd met de geheele schuld, die vóór de vereeniging ten laste van het grondgebied bestond, waaruit het was zamengesteld, en dat die, welke

---

¹⁾ Recueil, T. I. 160. volg.

staande de vereeniging gemaakt was, in eene billijke evenredigheid zoude verdeeld worden. Om dit tot stand te brengen, zouden van weêrszijden Commissarissen benoemd worden, die zoo spoedig mogelijk bijeen zouden komen en in de eerste plaats het aandeel zouden bepalen van de interessen der schuld, dat België bij voorraad en behoudens nadere liquidatie, zoude te betalen hebben.¹⁾

Deze bepalingen waren in strijd met de vroegere voorstellen, hetgeen door den Minister van Buitenlandsche Zaken Verstolk werd aangetoond in eene nota van den 12^{den} Julij 1831; er was ook geene melding gemaakt van de tusschenkomst der vijf Mogendheden, zoo er verschil tusschen de Commissarissen ontstond, zoodat daardoor de Belgen in de gelegenheid werden gesteld zich aan alle schikking te onttrekken; ook was er bepaald, dat hun eerste werk zoude wezen om het aandeel van België in de interessen der schuld vast te stellen, hetgeen volgens de

---

¹ Recueil, T. I. 213, 214.

Bases de Séparation geheel niet tot hunne taak behoorde, en waardoor België nu, met het zenden der Commissarissen uit te stellen, tegelijk de betaling der schuld kon verschuiven.¹⁾ In dien geest schreef ook Falck: „Want wij hebben hier mooi $\frac{15}{31}$ of $\frac{16}{31}$ der schuld aan de gewezen broeders toe te wijzen, al konden wij hen of hunnen toekomstigen Souverein de verplichting doen erkennen — waar is de autoriteit sterk genoeg om hen te doen betalen, nu alle maatschappelijke banden in hun land losgemaakt, alle hebbelijkheden van onderwerping en geregelde gehoorzaamheid verbroken zijn?”²⁾

In antwoord op de nota van 12 Julij ontving onze Minister, Baron Verstolk van Soelen, eenen brief van de Conferentie, waarbij Z.E. verzocht werd aan Z. M. voor te stellen, om zijne Gezanten in Londen van de noodige volmagten te voorzien, ten einde over een Tractaat te onderhandelen en dat te teekenen; kort nadat deze verleend waren, rigtte de Conferentie eenige

¹⁾ Recueil, T. I. 254. volg.

²⁾ Brieven bl. 314. (Aan Mr. J. Schneither 17 April 1831).

vragen tot de Gevolmagtigden, onder anderen aangaande den aard der schikking, volgens welke men tot de verdeeling der schuld kon geraken.¹⁾ Onze Staatslieden verlangden, dat men zich zoude houden aan de verdeeling, zooals die bij de Bases de Séparation waren vastgesteld; alleen voegden zij er bij, dat, zoo België het voorregt van handel met onze koloniën afwees, de som waarmede het bezwaard was, naar evenredigheid zoude verminderd worden, en dat het gedeelte van de algemeene schuld, waarmede Luxemburg belast was, bij de verdeeling voor rekening van het Groot-Hertogdom zoude blijven.²⁾ De Belgische Gevolmagtigden bleven vasthouden aan de 18 artikelen van 27 Junij.

Deze antwoorden werden door de Conferentie aan de belanghebbende partijen medegedeeld, hetgeen aanleiding gaf tot eene nota van de zijde van de Nederlandsche Gevolmagtigden. Zij meenden, dat er een beginsel bestond, welks toepas-

---

¹⁾ Recueil, T. II. 25.

²⁾ Recueil, T. II. 39.

sing vele dwalingen kon voorkomen, namelijk dat de beide partijën, zich op het oogenblik van de scheiding moesten terugtrekken met hetgeen zij in de gemeenschap hadden ingebracht, en dat zij de schulden, die zij gezamenlijk gemaakt hadden, naar eene billijke evenredigheid (bijvoorbeeld van de bevolking) moesten verdeelen.

Hier in bijzonderheden te willen treden, als het ware een vijftienjarig beheer te willen ontleden, en na te gaan wat regt of onregt ware in zaken, die door de Staten-Generaal des Rijks behandeld waren, zoude een streven zijn geweest naar het onmogelijke en in strijd met de beginselen van een constitutioneel Gouvernement.

Bij deze beschouwing gaven onze Gevolmagtigden hunne tevredenheid te kennen, van geheel Europa als getuigen te kunnen inroepen van den verbazenden voorspoed der Zuidelijke Provinciën, tot op het tijdstip van de omwenteling, om er op onwederlegbare gronden uit te kunnen besluiten, dat het Gouvernement zich alle moeite getroost had, om hare welvaart te vermeerderen. Zij erkenden, dat de vereffening noodig was,

waarom Z. M. ook sedert de maand Mei eene Commissie benoemd had, om in overleg met Belgische Commissarissen, tot dit belangrijk werk over te gaan; doch het Belgisch ontwerp zweeg geheel van eenen maatregel, dien de Conferentie zeker bedoeld had, namelijk om België te doen besluiten, hetzij maandelijks, eene som uit te keeren, ten einde aldus zijn aandeel te betalen, hetwelk het sedert 1 November 1830 verschuldigd was in de lasten, die bij art. 6 der 8 Londensche artikelen van 1814, aan de schatkist van het Vereenigd Rijk waren opgelegd,¹⁾ of eene ronde som te betalen, tegen welke het zoude gerekend worden zich jegens Nederland gekweten te hebben, zonder dat de vereffening, die in ieder geval onontbeerlijk was, de uitwerking kon hebben, dat aan België iets meer te last gelegd werd. Met hetgeen België verschuldigd

---

¹⁾ „Les charges devront être communes ainsi que les bénéfices; les dettes contractées jusqu'à l'époque de la réunion, par les provinces hollandaises d'un côté et par les provinces belgiques de l'autre, seront à la charge du trésor général des Pays-Bas.” Essai Historique et Politique sur la révolution Belge par Nothomb. 212.

was, voegden zij er bij, verstond men niet alleen de schulden, die van Belgischen oorsprong waren, en die, welke gezamentlijk gemaakt waren, maar ook die, welke in de Bases de Séparation waren opgenomen: „Les dettes qui ne sont retombées à la charge de la Hollande que par suite de la réunion, puis la valeur des sacrifices que la Hollande a faits pour l'obtenir. ¹⁾)

Nothomb tracht de onregtvaardigheid van deze bepaling aan te toonen, zeggende: „C'étaient d'abord les dettes retombées à la charge de la Hollande par suite de la réunion; ceci ne pouvait s'entendre que de l'emprunt Russe de 25 millions de florins, dont la moitié avait été mise à la charge du royaume uni des Pays-Bas, par la convention du 19 mai 1815. C'était en second lieu, la valeur des sacrifices faits par la Hollande pour amener la réunion, c'est-à-dire l'indemnité due pour la perte du Cap de Bonne Espérance, de Démerari, d'Essequebo et de Berbice, anciennes colonies hollandaises, conquises par l'An-

---

¹⁾ Recueil, T. II. 51 volg.

gleterre sur la France et la république Batave, et non restituées, aux termes de la convention du 13 août 1814. Cette double proposition, qu'on pouvait déduire du protocole du 27 janvier, était insoutenable. La Belgique, ignominieusement assimilée à une colonie, avait recouvré la propriété d'elle-même et annulé un échange qui n'avait rien d'obligatoire pour elle: victime en 1814, par l'échange, elle eût été deuxième fois victime en 1831, par le rachat. ¹⁾"

De Belgische Gevolmagtigde merkte aan, dat op den 30sten September 1830 de Nationale schuld van het rijk *f* 780 millioen Werkelijke en *f* 840 millioen Uitgestelde schuld bedroeg. Op het tijdstip der vereeniging bedroeg de schuld der Vereenigde Provinciën *f* 575 millioen Werkelijke en *f* 1150 millioen Uitgestelde schuld. Van zijne zijde was België belast met *f* 27 millioen Werkelijke en *f* 54 millioen Uitgestelde schuld, waaronder de Austro-Belgische schuld begrepen was,

---

¹⁾ Essai etc. par Nothomb. 217, 218. — Zie voorts l'Observateur Politique, Administratif de la Belgique. T. IV. 185 suiv. Dettes Russe et Autrichienne.

zoodat de verhouding tusschen de schulden der beide Rijken als van 43 tot 2 was. Verder was er *f* 14 millioen Werkelijke schuld op het Grootboek gebragt, ten gevolge van de wet van 9 Februarij 1818; ter vereffening van achterstallige schuld, die voor het grootste gedeelte de Noordelijke Provinciën aanging. Het overig gedeelte van de schuld, dat *f* 164 millioen bedroeg, was staande de vereeniging gemaakt.

In 1816 bedroegen de interessen van de schuld der Noordelijke Provinciën *f* 14,400.000 en die van de Zuidelijke *f* 675,000. Daar onder zulke omstandigheden de schuld vermengd was, en België ten minste de helft in de belastingen betaalde, volgde daaruit, dat het gedurende vijftien jaren ongeveer *f* 7 millioen jaarlijks bijgedragen had tot de betaling der interessen van de oude schuld der Noordelijke Provinciën, zoodat deze gedurende de vereeniging, van België *f* 105 millioen ontvangen hadden; hierbij moest nog gevoegd worden hetgeen België voor de amortisatie van *f* 2,830,000 Werkelijke en *f* 565 millioen Uitgestelde schuld had betaald, waartoe het de

helft, in plaats van $\frac{2}{43}$ had bijgedragen. Verder merkte hij aan, dat de Nederlandsche Gevolmaggigden wel spraken van het passief maar niet van het actief van het Amortisatie-sijndicaat, waarin toch begrepen was, hetgeen het ontvangen had van den verkoop van Belgische domeinen, hetgeen eene som bedroeg van *f* 42,053,037, zoodat het tegen alle regt en billijkheid zoude wezen, België te verpligten tot de uitbetaling der domein-losrenten (bons domaniaux remboursables) op 30 December 1830, die de waarde vertegenwoordigden der goederen, welke ten na-deele van België verkocht waren.

Ter vergoeding der *f* 7 millioen, die Nederland jaarlijks door de Belgen wilde doen betalen, bood het hun het voorregt aan van den handel met zijne koloniën, een voorregt, dat geheel nietig kon gemaakt worden, b. v. door aan andere natiën dezelfde regten toe te kennen als aan België. Nog wees hij op verschillende punten, die in de Memorie der Nederlandsche Gevolmaggigden niet aangeroord waren. Daarin werd geene melding gemaakt van den verkoop

der domeinen, van de arsenalen, van verschillende bijzondere fondsen, enz. Eindelijk beweerde hij, dat het aandeel, hetwelk België voorloopig te betalen had, bepaald moest worden door de Commissarissen, die met de vereffening zouden belast worden, nadat de verdeeling der schulden plaats had gehad, zooals dit in de 18 artikelen was voorgeschreven.¹⁾

Nadat de Conferentie de voorstellen der beide partijen overwogen had, verklaarde zij, dat de eischen zoozeer uiteenliepen, dat men niet verwachtte kon, dat het indienen wederzijds van nieuwe voorstellen, tot eenige uitkomst zoude leiden; waarom zij besloot eene nieuwe reeks van artikelen vast te stellen, om tot een eindtractaat te geraken, waartoe zij aan het Nederlandsch Gouvernement eene officiële opgave verzocht van de schulden van het vereenigd Koninkrijk. Na de ontvangst van deze opgave, besloot zij de schuld te verdeelen naar evenredigheid van hetgeen door beide partijen in Rijks

---

¹⁾ Recueil, T. II. 68 volg.

belastingen was betaald, gedurende de jaren 1827, 28 en 29, zooals dit reeds bij het Protocol van 27 Januarij 1831 was voorgesteld, volgens welke berekening ongeveer $\frac{16}{31}$ voor rekening van België en $\frac{15}{31}$ voor die van Nederland zoude komen; zij wenschte deze evenredigheid echter ten voordeele van België toe te passen, daar aan Nederland ook grondgebied toegekend werd, hetwelk het in 1790 niet bezat, waarom de Conferentie het billijk oordeelde, dat de schulden, staande de vereeniging gemaakt, door beide Rijken ieder voor de helft zouden gedragen worden.

De jaarlijksche renten der bovengemelde schuld bedroegen in een rond getal *f* 10,100,000, zoodat België met *f* 5,050,000 belast zoude worden; daar de Austro-Belgische schuld uitsluitend België betrof vóór de vereeniging, moest die te zijnen laste blijven. Tegen $2\frac{1}{2}$ percent berekend, bedroeg de interest van het werkelijke gedeelte dezer schuld, met hetgeen er bij kwam voor de amortisatie van het uitgestelde gedeelte, ongeveer *f* 750,000. Om dezelfde reden moest België be-

zwaard blijven met de schuld, die te zijnen laste ingeschreven was op het Grootboek van Frankrijk, en die eene jaarlijksche rente van 4 m. francs bedroeg. Eindelijk nog belastte de Conferentie België met *f* 600,000 jaarlijksche rente uit aanmerking van de voordeelen van handel, die het van Nederland genoot en van de opofferingen, die dit Rijk had moeten doen ten gevolge van de scheiding. Te zamen bedroeg dit alles *f* 8,400,000. Aan België werd toegestaan te deelen in het actief van het Amortisatie syndicaat, in evenredigheid van hetgeen het had bijgedragen in de directe en indirecte belastingen en in de accijnsen van het Rijk, zonder dat de vereffening, welke plaats moest hebben, aan België nieuwe schulden zoude kunnen opleggen.¹⁾

Deze verdeeling der schuld werd in de 24 artikelen opgenomen en daarbij bepaald, dat van 1 Januarij 1832 af, België belast zoude wezen met eene jaarlijksche rente van *f* 8,400,000 en dat het kapitaal daarvan zoude overgebracht wor-

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 84 volg.

den van het debet van het Grootboek te Amsterdam of van dat van de Nederlandsche schatkist, op het debet van het Grootboek van België. De betaling moest geregeld om de zes maanden te Brussel of te Antwerpen in kontant geld plaats hebben. Binnen veertien dagen moesten Commissarissen benoemd worden en te Utrecht zamenkomen, ten einde over te gaan tot de vereffening van het Amortisatie-Sijndicaat, waaronder de Domein-losrenten begrepen waren, en van de Brusselsche bank. Daar Nederland van 1 November 1830 af alle schulden van het vereenigd Rijk voldaan had, zoude België zijn deel daarvan in evenredigheid van de *f* 8,400,000 jaarlijksche rente, in drie termijnen aflossen, den 1sten Januarij, den 1sten April en den 1sten Julij 1832, van welke twee laatste termijnen het 5 percent zoude betalen.¹⁾

In de Memorie van ons Gouvernement, waarin de 24 artikelen beschouwd werden in verband met de 8 artikelen van 1814 en de Bases de

---

¹⁾ Recueil, T. II. 103 volg.

Séparation, werd het onredelijke aangemerkt van Nederland met eene jaarlijksche rente te bezwaren, welke die van België zoover te boven ging; echter verklaarde het, dit niet te willen aanvoeren om de bovengemelde verdeeling der schuld te verwerpen, indien de jaarlijksche bijdrage van België *f* 8,400,000 gekapitaliseerd werd volgens den wettigen koers der Nederlandsche schuld in Julij 1830, en indien de bepaling aangaande het Amortisatie-Syndicaat en van de Brusselsche Bank veranderd werd, zoodat België niet alleen in het actief, maar ook in het passief zoude deelen. Daar Nederland de schulden voldaan had van 1 November 1830 af, en dit zoude blijven doen tot 1 Januarij 1832, had men onzerzijds de renten van 3 half jaren betaald, zoodat de Conferentie door België slechts te belasten met zijn aandeel voor 14 maanden, ons $\frac{2}{48}$ te kort deed. ¹⁾ Het antwoord, dat de Conferentie den 4^{den} Januarij op deze Memorie gaf, bevatte, dat zij er zich overtuigd van

---

¹⁾ Recueil, T. II. 161 volg.

hield, dat de jaarlijksche rente, die zij aan België opgelegd had, aan Nederland voordeelen verze-kerde, welke aan hetzelfde ten volle de gemeen-schap vergoedden, die het aan België met Duitschland moest toestaan. Van de andere zijde bedroeg de rente van de zuiver Belgische schuld, zoowel van de Werkelijke als van de Uitgestelde en de rente van het gedeelte der gemeenschappelijke schuld, dat voor rekening van België kwam, slechts *f* 5,800,000 jaarlijks; zoo-dat de *f* 2,600,000, die het daarboven betalen zoude, de oude schuld der Nederlanden ver-lichtte. Ook al wilde men het aandeel van Bel-gië berekenen volgens de bepalingen van de Bases de Séparation, zoude dit niet meer be-dragen. Wat de vereffening van het Amorti-satie-Syndicaat en van de Brusselsche Bank be-troef, merkte de Conferentie aan, dat het geheele passief reeds verdeeld was, door aan België jaar-lijks *f* 8,400,000 op te leggen, zoodat men nog slechts het actief te verdeelen had, ingeval be-vonden werd, dat dit voorhanden ware bij de vereffening. Eindelijk erkende zij, dat Neder-

land de renten van drie halfjaren van de schuld voldaan had, doch daar het gedurende de vier eerste maanden van het eerste halfjaar de inkomsten had ontvangen van het geheele Rijk, had het zodoende ook de middelen gekregen om die vier maanden te dekken.')

Ons Gouvernement merkte op deze Memorie aan, dat de berekening, volgens welke de Conferentie het aandeel van België in de schuld bepaald had, zooverre beneden hetgeen het had voorgeslagen gebleven was, dat het er zich niet mede kon te vreden stellen, dan onder voorwaarde, dat België zoowel in de lasten als in de baten, die de vereffening van het Syndicaat en van de Brusselsche Bank zoude opleveren, deelde, en dat de f 8,400,000, die België jaarlijks moest uitbetalen, gekapitaliseerd werden. Verder, dat, wanneer men de achterstallige schuld en de kassen der Rijks-ontvangers, (caisses publiques) die bij de Omwenteling in handen der Belgen waren gevallen, in aanmerking nam, men niet kon aannemen, dat Nederland meer van de inkomsten van

---

1) Recueil, Tom. II. 191 volg.

België over het jaar 1830 ontvangen had, dan die van de eerste zes maanden. De Nota, die deze aanmerkingen behelsde, ging vergezeld van een ontwerp-Tractaat, zooals ons Gouvernement dat aannemelijk achtte, doch dat zonder gevolg bleef en eerst den 10^{den} Junij 1832 beantwoord werd.¹⁾ Intusschen waren België en de Mogendheden tot het Tractaat toegetreden, en hadden de Belgen verzocht bevrijd te worden van de achterstallige schuld, indien Antwerpen hun den 25sten Mei niet was overgegeven.

Den 11^{den} Junij zond de Conferentie nogmaals een voorstel van een Tractaat, dat de 24 artikelen bevatte, doch waarbij gevoegd was, dat, indien de Commissarissen, die te Utrecht moesten bijeenkomen, het eens konden worden, om de jaarlijksche rente van f 8,400,000, waarmede België belast werd, tegen een' middelmatigen koers te kapitaliseren, deze schikkingen voor de Mogendheden dezelfde kracht zouden hebben, alsof zij in dit voorstel waren opgenomen.²⁾ Ons Gou-

¹⁾ Recueil, Tom. II. 230 volg. en Tom. III. 3 volg.

²⁾ Recueil, Tom. III. 89 volg.

vernement deed echter opmerken, dat het niet kon bewilligen eene dergelijke zaak aan onderhandelingen over te laten, die nog moesten plaats hebben, evenmin als om de uitvoering van art. 9 en 12 uit te stellen, waaromtrent hetzelfde voorstel was gedaan, namelijk om dit aan de Commissarissen, die te Antwerpen moesten vergaderen, over te laten, daar men door dit uitstel aan België terstond de voordeelen zoude verschaffen, die de Conferentie het wilde schenken, zonder aan Nederland de minste zekerheid te geven voor de vervulling der voorwaarden, die het gesteld had; daarbij werd ook volstrekt geene melding gemaakt van de vereffening van het Syndicaat. Een nieuw voorstel vergezelde nogmaals de Nota, waarbij deze bedenkingen gemaakt werden.¹⁾ Hierop volgde eene reeks van onderhandelingen en uitleggingen, welke niet het minste gevolg hadden. België ziende, dat de staat van zaken dezelfde bleef, liet door zijne Gevolmagtigden verklaren, dat hun Gouverne-

---

¹⁾ Recueil, Tom. III. 116 volg.

ment zich van den 1sten Januarij 1832 af, bevrijd zoude achten van de betaling der achterstallige schuld, en zich het regt voorbeheld van de sommen, die het daardoor genoodzaakt was geweest te besteden, en welke het bedrag der achterstallige schuld verre te boven gingen, van het kapitaal der jaarlijksche renten af te trekken. ¹⁾

Eene der vragen die den 25sten September 1832 aan den Baron van Zuylen gerigt werden, hield in, of het Nederlandsche Gouvernement bereid was, diegene der 24 artikelen, die op de schuld betrekking hadden, aan te nemen? ²⁾ Hierop antwoordde Z. E., dat het Gouvernement verlangde, dat de vereffening van het Syndicaat alleen zoude worden voorgeschreven als een maatregel van orde, en herinnerde nogmaals, dat de Conferentie gedwaald had in hare berekening met den eersten November 1830 als het tijd-

---

¹⁾ Verg. Goblet, T. I. 399.

²⁾ Le Gouvernement Néerlandais adopte-t-il les articles XIII et XIV concernant la dette, tels qu'ils se trouvent rédigés dans les 24 articles, sauf les changemens de date reconnus nécessaires? Recueil, T. III. 218.

stip aan te nemen, tot hetwelk de schatkist al de inkomsten van België geïnd had;¹⁾ terwijl dit integendeel het tijdstip was, waarop zij er niets meer van ontvangen had. Hierop vroeg de Conferentie, welke vergoeding Z. E. aan België kon voorstellen, voor zijn aandeel in de baten, welke uit de vereffening zouden voortvloeijen? waarop Z. E. verklaarde gemagtigd te wezen, daarvoor eene vermindering van het aandeel in de achterstallige schuld aan België voor te stellen, doch dat zijne volmagt niet zoo ver strekte, om daarvoor eene bepaalde som te kunnen aangeven. Kort hierop verscheen het protokol, waarbij aan België toegestaan werd wekelijks een millioen van de achterstallige schuld af te trekken, die het na 1 Januarij verschuldigd was, indien Antwerpen niet den 15^{den} October was ontruimd.

---

¹⁾ Bij het Tractaat van 5 November 1842 tusschen Holland en België (Staatsblad van 1843 n°. 3) werd dan ook het tijdstip van 1 October 1830 wederzijds erkend. (Art. 56). Verg. De Russische Schuld, door Mr. G. W. Vreede. (Amsterd. 1851) bl. 39 volg.

HOOFDSTUK IV.

In de Bases de Séparation noch in de 18 artikelen was melding gemaakt van de gemeenschap van België met Duitschland, doch reeds bij de behandeling van dit laatste ontwerp, door het Belgisch Nationaal Congres, werd door den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken Lebeau aangemerkt, dat door het grondgebied van Nederland aldus af te ronden, de handel van België werd gefnuikt, daar men het verkeer met Duitschland afsneed. In het antwoord van den Belgischen Gevolmagtigde op de vraag

van de Conferentie, aan beide partijën gerigt, welke bepaling der grenzen volgens zijn oordeel tot een Tractaat zoude kunnen leiden, kwam dan ook voor, dat het noodzakelijk was, Maastricht aan eene der partijën geheel toe te kennen en dat al de belangen van handel en nijverheid, zoowel van België als van de naburige Staten, zich vereenigden, om deze zaak ten gunste der Belgen te beslissen. Daarbij sloot hun grondgebied Maastricht aan alle zijden in, zoodat deze stad niet aan Nederland kon behooren, tenzij het al het grondgebied tusschen die vesting en Noord-Brabant bezat. Eindelijk beweerde hij, dat het grondgebied tusschen Maastricht en Venlo, naar regt aan België behoorde, en men dit niet kon afstaan, zonder te gelijk afstand te doen van allen doorvoer-handel met Duitschland.¹⁾ Nadat onze Gevolmagtigden hun voorstel hadden ingeleverd, werd door België hierop aangemerkt, dat het klaarblijkelijk was, dat het Kabinet van 's Gravenhage, door de grenslijn te verlengen van

---

¹⁾ Recueil, T. II, 43, 44.

Valkenswaard tot onder Tongeren, niets anders voorhad, dan den handel van België te stremmen; België zoude verhinderd worden door middel van een kanaal of spoorweglijn een regelregten weg te bekomen van Antwerpen over Roermond naar de Pruissische grenzen, hetgeen de gemeenschap met Keulen zoude bewerkt hebben. Op alle andere punten, die het Nederlandsche Gouvernement hun kon voorstellen, leverde de grondslag onoverkomelijke hinderpalen op, om een verkeer te vestigen, dat toch onmisbaar was voor den bloei van handel en nijverheid. ¹⁾

In de 24 artikelen werd hieromtrent bepaald, dat de handelsgemeenschap door Maastricht en Sittard geheel vrij zoude blijven en onder geen voorwendsel belemmerd kon worden; dat de wegen, die door deze steden naar de Duitsche grenzen voerden, slechts aan de betaling van een middelmatig tolgeld onderworpen zouden zijn en hetwelk tot hun onderhoud moest gebruikt worden, ten einde den doorvoerhandel gemakkelijker te

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 64, 65.

maken en te zorgen, dat die geene hinderpalen ontmoette. Verder, dat indien er in België een nieuwe weg aangelegd of een nieuw kanaal gegraven werd, uitlopende op de Maas tegenover het Nederlandsche kanton Sittard, België van Nederland zou mogen vergen, dat die weg of dit kanaal, volgens hetzelfde ontwerp, voor zijne rekening over ons gebied verlengd wierd tot aan de Duitsche grenzen. Dat deze weg, of dit kanaal, die slechts tot handelsgemeenschap mogt dienen, aangelegd zoude worden, zooals het Nederlandsche Gouvernement zou verlangen, hetzij door Belgische, dan wel door Nederlandsche ingenieurs en werklieden, en dat de beide partijen met gemeen overleg, het bedrag en de wijze van heffing der regten en tolgelden zouden bepalen, die op dezen weg of dit kanaal zouden geheven worden.¹⁾

Hoewel de Belgische Gevolmagtigde van zijn Gouvernement de magtiging ontvangen had, om de 24 artikelen te onderteekenen, droeg hij toch

---

¹⁾ Recueil, Tom II. 101, 102.

eenige bedenkingen voor, ook aangaande de zooveen vermelde artikels; er werd namelijk gesproken van een' weg, die aangelegd of een kanaal, dat gegraven ware; ¹⁾ zoodat de letter van dit artikel aan Nederland het voorwendsel kon geven, om te beletten, dat de gewenschte gemeenschap tot stand kwam. Daarbij scheen het geheel onuitvoerlijk de keuze van ingenieurs en werklieiden aan Nederland over te laten, in een land waar dergelijke ondernemingen door bijzondere maatschappijën werden uitgevoerd, die, zoo zij de noodige concessie daartoe ontvingen, met eene omzigtigheid en spaarzaamheid te werk gingen, welke grootendeels zouden afhangen van degenen, die daartoe gebruikt werden. Bovendien zoude het onbillijk wezen aan Nederland het regt te geven folgelden te heffen op eenen weg, die geheel ten koste van België gemaakt was.

---

¹⁾ Art. 12 begint: „dans le cas où il aurait été construit en Belgique une nouvelle route, ou creusé un nouveau canal,” enz. — Men bedoelde het aanleggen van een' ijzeren spoorweg tusschen Antwerpen en Keulen, door velen toen nog voor eene hersenschim gehouden.

Daarom stelde hij voor dit artikel te wijzigen, door te bepalen, dat indien een dergelijke weg gemaakt werd, Nederland onder geen voorwendsel zoude kunnen beletten, dat die weg volgens hetzelfde plan verlengd werd op kosten van België, terwijl er geene andere tolgelden op mogten geheven worden, dan tot onderhoud noodig zouden zijn. ¹⁾

Ons Gouvernement merkte daartegen aan: ten eerste, was er in de Bases de Séparation geene melding gemaakt, van de gemeenschap, die men nu verlangde; ten tweede, werd ons grondgebied met een' last bezwaard, die te minder kon ingewilligd worden, daar wij er wederkeerig geen' vorderden ten laste van België, hetwelk zelfs bevrijd werd van de bepaling, in artikel 14 van den Munsterschen Vrede vervat, aangaande de Schelde. Vóór de vereeniging was het Nederlandsch grondgebied nooit met eene enkele dergelijke erfdiensbaarheid bezwaard, ten voordeele van België, en bij de scheiding verlangden of

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 132.

ontvingen wij er ook geene van onzen kant; zoodat er geen reden bestond, om den toestand van Nederland drukkender te maken, dan dien, waarin het vóór de vereeniging met België verkeerde; ten derde maakte de bepaling, dat de gemeenschap door Maastricht onder geen voorwendsel mogt gestremd worden, den belangrijken waarborg en de zekerheid, die deze vesting aan Nederland gaf, bijna geheel denkbeeldig. Evenwel verklaarde ons Gouvernement zich bereid, aan België de gemeenschap met Duitschland zoo gemakkelijk mogelijk te maken, behalve uithoofde van gewigtige beletselen, en zouden op deze wegen, die in goeden staat zouden gehouden worden, slechts volgens een matig tarief, tolgelden geheven worden.')

Onze staatsman Falck beschouwde dit artikel echter uit een meer gunstig oogpunt: „De weg over Sittard (zoo schreef hij) zoude een grond van billijk beklag zijn, ik erken het, indien die streken tot de voormalige Generaliteit be-

---

1) Recueil, Tom. II. 160, 161.

hoord hadden en dus echt Hollandsch waren. Maar zij worden ons nieuw toegewezen; men vergroot er ons grondgebied mede, en waar is dus de onregtvaardigheid, dat zulks geschiede onder oplegging van dezen zeer eventuelen last. Dezelfde solutie helpt niet bij het beding eener handelspassage over Maastricht. Doch in tijd van vrede zullen er de karren en rouliers ook zonder zoodanig beding door kunnen komen, en in geval van oorlog, vervalt de zaak van zelve. Over het geheel, dunkt mij, wordt van weerskanten te zeer uit het oog verloren, dat de tegenwoordige spanning en vijandschap eens opgehouden hebbende, het verkeer, dat de nabuurschap der twee landen onvermijdelijk aanbrengen moet, aan de inwoners van het eene zoowel als van het andere voordeelig wezen, en uit dezen hoofde door de Regering, die de wijste is, ook het meest bevorderd en begunstigd worden zal.”¹⁾)

De Memorie van de Conferentie, waarin deze

---

¹⁾ Brieven, 326, 327. (aan D. J. van Lennep, uit Londen 3 November 1831).

bedenkingen bestreden werden, verdedigde de 24 artikelen met te zeggen, dat bij de Bases de Séparation, de districten van Limburg, die in 1790 niet aan Nederland behoorden, aan België waren toegekend, waardoor het op eenige plaatsen grensde aan Duitschland. Daar nu echter de districten op den regter-oever van de Maas aan Nederland moesten komen, zoude de Conferentie onregtvaardig handelen, indien zij België, behalve van zijne districten, ook nog van zijne gemeenschap met Duitschland beroofde; waarom zij het de gelegenheid had gelaten om op eigen kosten eenen weg aan te leggen door het kanton Sittard, met verlof gebruik te maken van den weg door Maastricht. De Conferentie kon er niet mede instemmen, dat in vreedstijd een handelsweg door eene vesting, in strijd ware met de zekerheid van die vesting, of dat die hare waarde verminderde. Door Straatsburg, Metz, Mainz, Coblenz en vele andere vestingen loopen handelswegen, zonder dat de Mogendheden, aan wie zij behooren, zich daardoor ooit benadeeld geacht hebben. Natuurlijk moest er in tijd van oorlog

eene uitzondering gemaakt worden, waarom de weg door Sittard van des te grooter belang werd.¹⁾ Ons Gouvernement voerde echter daartegen aan, dat het voorbeeld van Straatsburg, Metz enz. hier niet toepasselijk was, daar de Mogendheden, aan wie die steden behoorden, geene verbindtenis omtrent die wegen hadden aangegaan, zoodat zij geheel vrij waren naar omstandigheden te handelen, terwijl het gevaar voor de vesting niet uit den weg, maar uit de verbindtenis voortvloeyde.²⁾

Een der vier amendementen op de 24 artikelen door ons Gouvernement den 4^{den} Maart 1832 verlangd, was de weglating van het servituut van een' weg of een kanaal door het kanton Sittard. Ook Rusland stelde tot voorwaarde bij het bekrachtigen van de 24 artikelen, dat hierin eene verandering zoude gemaakt worden, en in Mei drong ons Gouvernement er nogmaals op aan. De Conferentie gaf echter geen bepaald antwoord, maar vergenoegde zich

¹⁾ Recueil, Tom. II. 189 volg.

²⁾ Recueil, Tom. II. 229, 230.

met de verklaring, dat zij zich met deze zaak zoude bezig houden, ten einde tot zoodanig besluit te komen, als het gewigt der omstandigheden eischte.

De Conferentie stelde nu voor, dat deze zaak zoude geregeld worden, nadat het eind-tractaat tusschen Holland en België gesloten ware; doch ons Gouvernement verklaarde er zich tegen, daar het geheel Tractaat met de vijf Mogendheden en met België niets waard zoude wezen, indien zaken als deze, waarin algemeene beginselen behandeld werden, tot na het onderteekenen van het Tractaat werden uitgesteld, terwijl daarboven België terstond het genot er van zoude hebben, zonder dat Nederland eenigen waarborg had, wat het zelf verlangde tot stand te zien komen. ¹⁾

In het *thema* van Lord Palmerston was geene melding gemaakt van de nieuwe wegen, die aangelegd zouden worden, maar kwam wel voor, dat de gemeenschap van België over Maastricht,

---

¹⁾ Recueil, Tom. III. 117, 118.

Sittard en Venlo niet verhinderd zoude kunnen worden, en er slechts een gematigd tolgeld op die wegen mogt worden geheven; in de negen vragen aan den Baron van Zuylen gerigt, werd hem echter gevraagd, welke vergoeding ons Gouvernement aan België zoude geven, zoo dit geen regt kreeg eene nicuwe gemeenschap met Duitschland aan te leggen? Waarop Z. E. antwoordde, hieromtrent geene instructies ontvangen te hebben. ¹⁾ Nog werd er een plan voorgesteld door Lord Grey van eenen weg ten Zuiden van Maastricht, doch hieromtrent werd slechts gehandeld in brieven aan onzen Gevolmagtigde, en dit leverde geen' uitslag op.

---

¹⁾ Recueil, Tom. III. 218.

HOOFDSTUK V.

Op verzoek der Conferentie had het Nederlandsch Gouvernement reeds tegen het einde van November 1830, voor al de havens van West-Vlaanderen, de blokkade opgeheven, doch het liet geene koopvaardissheden op de Schelde toe, om de muitelingen niet in de gelegenheid te stellen zich te versterken, in geval zij de vijandelijkheden hervatteden.

België weigerde echter den wapenstilstand aan te nemen, indien de vaart op de Schelde niet geheel vrij werd, en mits men er geen andere reg-

ten te betalen had, dan die in 1814, vóór de Vereeniging, waren geheven. Nadat de Conferentie zich reeds eenmaal tot onze Regering gewend had, ten einde te verkrijgen, dat de vaart op de Schelde weder geopend werd, stelde zij haar negende protokol op, waarbij zij onder de bewering, dat Nederland, door het aannemen van den wapenstilstand, zich ook met opzigt tot die vaart verbonden had, verklaarde andere maatregelen te zullen nemen, indien het den 20sten Januarij deze verbindtenis niet was nagekomen. ¹⁾

Hoewel Koning Willem hierop antwoordde, dat deze verklaring, die zijns inziens, inbreuk maakte op zijne Souvereiniteit, en op de onafhankelijkheid der oude vereenigde Provinciën, in strijd was met het Volkenregt en onvereinigbaar met de vriendschap, die de Mogendheden tot hiertoe jegens Z. M. aan den dag gelegd hadden, ²⁾ werd de Schelde den 20sten Januarij geopend, zonder dat er tolgelden geheven wer-

---

¹⁾ Recueil, Tom. I. 63.

²⁾ Recueil, Tom. I. 98.

den, zoodat zij geheel gelijk werd gesteld aan de volle zee. ¹⁾

Het 3de artikel van de Bases de Séparation, hield in: dat de artikels 108—117 van de akte van het Congres van Weenen, toepasselijk zouden wezen op de rivieren en stroomen, die het grondgebied der beide partijën doorsneden; bij deze artikelen was bepaald, dat de vaart op de rivieren, voor alle Volken, die aan hare oevers of aan eene harer oevers woonden, vrij zoude zijn. ²⁾ Hiertoe verbond zich dus ook ons Gouvernement bij het aannemen van de Bases de Séparation. De Belgen hielden zich echter niet aan den wapenstilstand, maar zetteden de vijandelijkheden voort, niet alleen in Vlaanderen en bij Maastricht, maar ook op de Schelde; behalve den mislukten aanval op de kanonneerboot van den Luitenant van Speyk, hadden zij nog verscheidene malen aanrandingen gepleegd, zoowel tegen schepen van de Nederlandsche Ma-

---

¹⁾ Nothomb, 92.

²⁾ Recueil de Lagemans, Tom. I. N°. 30, pag. 128, 129.

rine als tegen andere, die zonder eenig kwaad te vermoeden, de Schelde bevoeren; zoodat de Generaal Chassé zich genoodzaakt zag aan te kondigen, dat, indien de vijandelijkheden nogmaals hervat werden, hij geene schepen de Schelde meer in of nit zoude laten. Desniettemin werd den volgenden dag, 12 Mei 1831, weder op een vaartuig, onder Hollandsche vlag, uit het Noorder-fort geschoten, waarop de Generaal terstond de schepen, die de Schelde afzakten, deed terugkeeren.

Bij de 18 artikelen van 24 Junij werden ook omtrent de vaart, veel nadeeliger bepalingen voor Nederland gemaakt. Niet alleen werd het artikel uit de Bases de Séparation herhaald, maar er werd ten eerste nog aan toegevoegd, dat het deelgenootschap van België aan de Rijnvaart, door de binnenwateren tusschen deze rivier en de Schelde, het onderwerp zoude uitmaken eener afzonderlijke onderhandeling tusschen de partijën, waartoe de Conferentie hare hulp zoude verleen; en ten tweede, dat het gebruik van het kanaal van Gent op Terneuze en van de Zuid-

Willemsvaart aan beide volken gemeen zoude zijn, waaromtrent een reglement zoude vastgesteld worden. ¹⁾)

Omtrent het eerste punt merkte ons Gouvernement aan, dat hoezcer het bereid was onderhandelingen te openen, ten einde de vrijë vaart op de Schelde te regelen, volgens de bepalingen van het Congres van Weenen, het hieromtrent niet met andere Mogendheden kon handelen, vooral, indien deze zelve belang bij de zaak hadden; wat betreft het tweede punt, stond het gebruik der kanalen in Nederland, zoowel als in België voor alle natiën open, zoodat eene bijzondere bepaling, waarbij het gebruik van het kanaal van Gent op Terneuze en van de Zuid-Willemsvaart aan beide volken gemeen verklaard werd, inbreuk maakte op het algemeen beginsel. ²⁾)

Van de zijde der Belgen werd aangemerkt, dat hunne ware bronnen van welvaart, in de

---

¹⁾ Recueil, Tom. I. 212.

²⁾ Recueil, Tom. I. 253, 254.

vaart op de Maas en de Schelde en voornamelijk in de vrijë vaart op den Rijn gelegen waren; daarenboven stonden handel en nijverheid der naburige Staten in zoo een naauw verband met de oplossing van deze zaak, dat zij vertrouwden, dat de Mogendheden dit niet uit 't oog zouden verliezen.')

De 24 artikelen behelsden dat de artt. 108 — 117 van de akte van het Weener Congres toegepast zouden worden op de bevaarbare rivieren, die het grondgebied der beide partijën doorliepen of scheidde; wat meer bijzonder de vaart op de Schelde betrof, zouden het loodswezen en de betonning, als ook het onderhoud van het vaarwater der Schelde beneden Antwerpen, aan een gemeenschappelijk toezigt onderworpen zijn, dat uitgeoefend zoude worden door daartoe van weêrszijden aangestelde Commissarissen. Men zoude over matige loodsgelden overeenkomen, welke voor Nederlanders en Belgen dezelfde zouden zijn. Nog zoude de vaart op

---

1) Recueil, Tom. II, 65.

de binnenwateren tusschen de Schelde en den Rijn wederkeerig vrij blijven en slechts aan matige tolgelden onderworpen worden, die voorloopig voor beide partijën dezelfde zouden wezen. Binnen eene maand zouden van weërszijden Commissarissen te Antwerpen vergaderen, om het bedrag van die tolgelden voor het vervolg vast te stellen en om een algemeen reglement tot uitvoering dezer bepalingen te maken, waaronder ook begrepen zoude zijn een gelijk regt van visscherij en vischhandel voor de onderdanen der beide Rijken, over de geheele uitgestrektheid van de Schelde. Tot op de vaststelling van dit reglement zoude de vaart op de bovengemelde rivieren vrij blijven voor den handel der beide landen, die zich voorloopig naar de tarieven zouden regelen, welke bij de Conventie van Mainz van 31 Maart 1831 voor de vrijë vaart op den Rijn waren vastgesteld, alsmede de andere bepalingen van die Conventie volgen, zooverre die toepasselijk waren op de rivieren, die het Nederlandsch en Belgisch grondgebied scheidten of doorliepen. Het ge-

bruik der kanalen, die de beide landen doorsnijden, zoude vrij blijven en aan hunne ingezetenen gemeen zijn, die wederkeerig en op dezelfde voorwaarden, het genot er van zouden hebben. Van weêrszijden mogten slechts matige regten voor de vaart op de kanalen geheven worden. ¹⁾

Hoewel het Belgisch Gouvernement zich bereid verklaarde tot de 24 artikelen toe te treden, stelde het echter voor, dat de regten, op de rivieren te heffen, geheel zouden worden afgeschaft, als ook die op den Rijn, dewijl anders de bepaling aangaande de vrijë vaart geheel verijdeld konde worden; de Conferentie had toch met deze bepaling een voordeel aan België willen verzekeren, zoodat elke betaling van regten, die Nederland in een' gunstiger toestand plaatste dan België, in strijd was met het beginsel door de Conferentie zelve gesteld. ²⁾

Van onze zijde kwam men zeer tegen deze bepalingen op, als zijnde in strijd met de eerste

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 100, 101.

²⁾ Recueil, Tom. II. 131.

beginselen van het Volkenregt; men wilde ons het toezigt over het loodswezen en de betonning op een' der Nederlandsche stroomen ontnemen en met eene vreemde natie laten deelen; men wilde het loodswezen op dezen stroom laten afhangen van eene overeenkomst met een' anderen Staat te treffen, zoodat de regten, die eigene onderdanen zouden betalen, afhingen van den wil van dien nabuur; en in plaats van het doorgaans gehuldigd beginsel, dat eene vreemde vlag behandeld zoude worden als die van de meest begunstigde natie, of gelijk zoude gesteld worden met de nationale, het tegenovergestelde beginsel aannemen, dat de nationale vlag behandeld zoude worden als de vreemde en zooals deze zoude goedvinden. Men wilde ons Gouvernement de vergunning afpersen en doen onderteekenen op onze eigene rivieren te varen, zooals geschieden zoude, indien het de bepaling onderteekende, dat de vaart op de binnenwateren tusschen de Schelde en den Rijn, wateren, die slechts op Nederlandsch grondgebied bestonden, wederzijds vrij zoude wezen, dus ook

voor Nederlandsche schepen ; men wilde , dat het zijn' eigen handel , met opzigt tot de vaart op de binnenwateren aan dezelfde regten zoude onderwerpen als dien van vreemden , en dat het aan een' anderen Staat het regt van visscherij en vischandcl over de uitgestrektheid van eene zijner rivieren verleende , eene bepaling , welke slechts aangetroffen werd op de kust van enkele koloniën. Daarenboven bestond er geen reden om van de akte van het Wecner Congres af te wijken en voor de Schelde eene uitzondering te maken , waartoe de toestemming van al de Mogendheden , die haar onderteekend hadden , gevorderd werd.

Nadat de Rijnvaart ten genoegc van al de oeverstaten geregeld was , en ook van die , welke te Londen vertegenwoordigd waren , bij eene Conventie , die de bevoegdheid liet , eigene onderdanen te bevoordeelen boven die der overige oeverstaten , en een loodswezen en betonning te regelen , zonder dat er sprake was van een gemeen toezigt of van daartoe benoemde Commissarissen , en zonder dat men het regt van vis-

schcrij en vischhandel had aangeroord, of overeenkomsten had gemaakt aangaande de binnenwateren tusschen de Schelde en den Rijn, begreep ons Gouvernement niet, waarom men voorwaarden maken zoude ten voordeele van België en ten nadeele van het regt van Nederland; voorwaarden, waarop Baden, Frankrijk, Beyeren, Hessen, Pruissen noch Nassau gedurende de vijftienjarige onderhandelingen over de Rijnvaart en bij een groot verschil van meening, ooit aanspraak gemaakt hadden. Daarbij zoude het wederzijdsch regt van visscherij en vischhandel onvermijdelijk de dienst der tolbeambten, der politie en der justitie van de beide Staten aan moeilijkheden blootstellen.

Wat betreft de vaart op de Schelde, had de Nederlandsche Regering nooit het voornemen gehad die te bemoeijelijken, tenzij de verdediging des Rijks dit gedurende den oorlog, tijdelijk vereischte; en hoewel met de Scheiding, art. 14 van het Tractaat van Munster weder verbindende kracht had gekregen, beschouwde zij de vrijë vaart op de Schelde, als het onmiddellijk

gevolg van een billijk Tractaat van scheiding. Zij verklaarde zich bereid de loodsgelden op de Schelde volgens een matig tarief te bepalen en voor den loop der rivier te zorgen; zelfs zoude zij voorloopig het tarief en de bepalingen bij de Conventie van Mainz van 31 Maart 1831 voor den Rijn vastgesteld, voor de Schelde aannemen, zooverre die op deze rivier toepasselijk waren, mits men daarvoor van de andere zijde, ook eenige voordeelen ontving.¹⁾

In antwoord hierop merkte de Conferentie in hare Memorie van 4 Januarij 1832 aan, dat het algemeene Volkcnregt ondergeschikt was aan het conventioneele, waardoor de privilegiën, die de Gouvernementen tot daartoe op de vaart op de rivieren hadden uitgeoefend, zeer veranderd waren. Sommige waren gewijzigd, andere afgeschaft en alle waren zij onderworpen aan het Europeesche beginsel van eene onbelemmerde vaart. Ten einde dit nog duidelijker te maken, had de Conferentie bij hare Memorie een overzicht gevoegd van de

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 157. volg.

Tractaten, die hieromtrent gesloten waren, sedert dat van Parijs van 30 Mei 1814, tot op de laatste Conventie van Mainz, van 31 Maart 1831. Ook kon men niet beweren, dat met de Scheiding, de bepalingen van Parijs en van Weenen omtrent de Scheldevaart, die Z. M. had aangenomen, niet meer verbindend waren; zij konden toch niet gerangschikt worden onder de 8 artikelen van 21 Julij 1814, die de Koning verklaard had, niet meer te kunnen handhaven, en zouden ook dan nog toepasselijk zijn, al had Z. M. België nooit bezeten; want een gedeelte van den loop der Schelde, zoude niettemin aan Nederland behoord hebben. De Nederlandsche Regering deed dus geene nieuwe opofferingen, door van de sluiting der Schelde af te zien; zij kwam daardoor slechts het Tractaat van Weenen na, zoodat de Conferentie, door bepalingen te maken, die vereischt werden om de vrijë vaart op de Schelde te verzekeren, geene inbreuk maakte op het regt der Volken.

Ten opzigte van de vaart op de wateren tusschen de Schelde en den Rijn, had de Confe-

rentie het gezag van diplomatieke akten van de laatste jaren in haar voordeel, waaraan het Nederlandsch Gouvernement deel had genomen.

Zoo bleek uit het protokol van Mainz van 31 Maart 1831, dat, zoo de oeverstaten van den Rijn er toe overgegaan waren, een verdrag met Nederland te sluiten, dit niet anders was geweest dan onder beding van de vrijë gemeenschap met Antwerpen en België door gemelde binnenwateren. De Conferentie had dus voor België geen privilegie uitgedacht, dat niet ook door de oeverstaten van den Rijn was gevorderd, daar deze hetzelfde hadden bedongen.

Het woord wederzijdsch ¹⁾ dat in het artikel voorkwam met betrekking tot het gebruik der binnenwateren tusschen de Schelde en den Rijn, had wel is waar weggelaten kunnen worden, maar men kon hieruit toch niet opmaken, dat de Conferentie eenig regt van Souvereiniteit over

---

¹⁾ Tekst van art. 9. Il est également convenu, que la navigation des eaux intermédiaires entre l'Escaut et le Rhin, pour arriver d'Anvers au Rhin vice et versa, restera réciproquement libre.

deze wateren aan België had willen toekennen, of dat zij bedoeld had, dat de toestemming van het Belgische Gouvernement ooit noodig kon zijn, om de vaart op deze wateren aan Nederlandsche schepen te vergunnen of te verbieden; hare bedoeling hiermede was slechts geweest, om aan de Belgische schepen de vaart tegen matige regten te verzekeren, en daarom had zij, tot dat hieromtrent eene overeenkomst gesloten ware, de vlag der beide natiën gelijk willen stellen. Daarbij kwam, dat, nadat Nederland het regt had doen gelden, om de Schelde weder te sluiten, de vaart op deze rivier bemoeijelijk was door het slechte onderhoud der bakens, waarom zij het noodig geacht had eene bepaling te maken, die bestemd was, om de hernieuwing van eene dergelijke moeijelijkheid te verhoeden. De visscherij in de Schelde was sedert vele jaren het eenige middel van bestaan van arme inwoners van Antwerpen, die het Nederlandsch Gouvernement ook in de tegenwoordige omstandigheden, niet van hun bestaan scheen te willen berooven, terwijl het dit nog veel minder in tijd van vrede zoude willen doen,

en men door wederzijdsche maatregelen, de overtreding der reglementen van de douanes kon voorkomen. ¹⁾

De bepalingen omtrent de vaart der Belgen, op de zijtakken der Schelde en tot aan den Rijn gemaakt, vond Falck ook niet zoo onaannemelijk als zij algemeen beschouwd werden; hoewel hij begreep, dat zij in Holland moesten stuiten en ongerustheid zouden baren, schreef hij: „Laat zich dit een en ander niet lenigen door de gedachte, dat België en speciaal Antwerpen nog verre zijn, van dien toestand, in welken handel en industrie met zulke voordeelen profijt doen? Aan den Rijn zullen de Belgen niet eens kunnen komen, zonder ons passagegeld te betalen, en om den Rijn *op* te navigeeren, hebben zij de eenparige toestemming der zeven rivereinen noodig in de Centrale Commissie te Mainz vertegenwoordigd. Zeer nabij is dus het gevaar hunner mededinging niet.” ²⁾

---

¹⁾ Recueil, Tom. II. 184. volg.

²⁾ Brieven, 326 aan D. J. van Lennep. (3 November 1831).

Kort na het antwoord van de Conferentie, zond ons Gouvernement haar eene nota, waarin het nogmaals dezelfde gronden aanvoerde tegen de bepalingen van de 24 artikelen, aangaande het loodswezen, de betonning en de te heffen regten, die het reeds in zijne nota van 14 December had aangevoerd. Wat betreft het protokol van Mainz, dat door de Conferentie aangehaald was, gaf het zijne verwondering te kennen, dat door haar, die bijeengekomen was om over de belangen van Europa te handelen, eene questie werd aangeroerd, welke uitsluitend Duitschland gold, ten voordeele van België, dat in opstand was. De Koning was het als Souverein van een' der oeverstaten van den Rijn, aan de andere oeverstaten en als Groot-Hertog van Luxemburg aan de regten van Duitschland verschuldigd, zich te verzetten tegen het gebruik, dat de Conferentie maakte van een protokol van de Centrale Commissie van Mainz. Daarenboven had de Conferentie in de Bases de Séparation niet alleen het stilzwijgen bewaard, aangaande de vaart op de binnenwateren, tusschen de Schelde en den Rijn,

maar zij had uitdrukkelijk verklaard, dat er geen sprake van was, zooals bleek uit den brief van Lord Palmerston aan onze Gevolmagtigden, waarin gezegd werd: „In transmitting to your Excellencies the inclosed copy of a protocole signed in the Conference, I am authorised to explain to you, that the art. 3 of the „bases destinées à établir la séparation de la Belgique d'avec la Hollande,” applies only to rivers, whose navigable course traverses the territories both of Holland and Belgium, or separates those territories.”¹⁾

Naar luid van het Ontwerp-*Tractaat*, dat deze nota vergezelde, zouden de art. 108—117 der *Weener akte* toepasselijk zijn op de rivieren, die door beide landen stroomden of hen scheidden, en zouden de kanalen, die beider grondgebied doorliepen, door hunne inwoners gemeenschappelijk gebruikt kunnen worden en ons *Gouvernement* voor het loodswezen op de *Schelde* slechts matige regten heffen, en voor de bevaarbaarheid der rivier zorg dragen.

---

¹⁾ *Recueil*, Tom. II. 229.

Het was dan ook de eerste voorwaarde, die de Koning stelde, alvorens de 24 artikelen aan te nemen, dat de bepalingen, omtrent de vaart op de rivieren en kanalen, volgens dit voorstel gewijzigd zouden worden. De Conferentie en vooral Engeland was volstrekt niet genegen veel hierin te veranderen, waarom ook Lord Palmerston, in een gesprek met den Belgischen Gevolmagtigde hem zeer aanbeval „de ne laisser paraître aucune propension à des concessions, relatives surtout aux eaux intérieures et aux arrangements de l'Escaut. l'Angleterre n'en veut pas; elle craint que, privée de notre communication naturelle avec le Rhin, nous ne devenions trop dépendants de la Prusse.” Waaraan Goblet in de noot toevoegt: „Ici ce n'était point seulement ses sympathies pour la Belgique, mais bien encore l'intérêt du commerce anglais qui inspirait lord Palmerston.” ¹⁾ Weinig had dan ook de verklaring, die bij het ontwerp van 11 Junij gevoegd was, te beduiden, waarbij gezegd werd, dat de wij-

---

¹⁾ Goblet, Tom. I. 33.

zigingen op de bepalingen aangaande de vaart op de Schelde en andere wateren, waaromtrent de wederzijdsche Commissarissen het eens zouden worden, in het oog der Mogendheden dezelfde kracht en waarde zouden hebben, alsof zij in die transactie waren opgenomen, ¹⁾ Eerlang volgde hierop nog een voorstel, door onzen Gevolmagtigde ingeleverd, dat meer in overeenstemming was met de 24 artikelen, dan hetgeen vroeger aangeboden was; ingevolge hetwelk de regten op het loodswezen dezelfde zouden wezen voor de Belgen als voor de Nederlanders, en zouden eerstgenoemde toegelaten worden op de binnenwateren op denzelfden voet als de inwoners der meest begunstigde natie, tot dat de handelsbetrekkingen door een Tractaat geregeld waren. In België begon men meer en meer te verlangen, dat men tot eene schikking kwam. Zoo had Dr. STOCKMAR, LEOPOLDS vertrouweling er zeer op aangedrongen, een voorloopig reglement voor de vaart op de Schelde te maken: „Là,” zeide

---

¹⁾ Recueil, Tom. III. 91, 92.

hij, „où se présentent d'aussi grandes difficultés, les parties inclinent plutôt à s'entendre sur une mesure provisoire que d'en venir immédiatement à un arrangement définitif; et puis, l'histoire nous apprend qu'il n'est jamais mal aisé d'ériger un acte provisoire en un acte définitif.” ¹⁾

In het Thema van Lord Palmerston kwamen geheel nieuwe bepalingen voor, zeer ten nadeele van Nederland. Betrekkelijk de Schelde wilde men, dat de vaart vrij zoude wezen voor de schepen van alle natiën; terwijl er geen ander regt voor de betoning zoude mogen geheven worden, dan in evenredigheid van den inhoud der schepen, zonder dat deze onder eenig voorwendsel aan visitatie onderworpen zouden zijn.

Dit regt, dat nooit hooger dan een gulden per ton, voor het op- en afvaren te zamen mogt bedragen, zoude voorloopig bepaald worden op 60 cents per ton voor de schepen, die de Schelde opvoeren en 40 cents per ton voor die, welke van België naar zee stevenden; terwijl de schepen,

---

¹⁾ Goblet, Tom. I. 147.

die uit de zec of uit België door de Schelde naar het kanaal van Terneuze voeren, of vice versa, slechts aan de helft der gemelde regten onderhevig zouden zijn. Voor dit regt, zoude de Koning der Belgen jaarlijks honderd vijftig duizend gulden aan Nederland betalen, welke som echter gekapitaliseerd kon worden. Het Nederlandsch Gouvernement zoude de regten van betonning, voor de monden van de Schelde bepalen, volgens het tarief, dat in 1829 bestond voor de monden van de Maas, en, zoude bakens stellen op de oevers aan de monden der Schelde; verder zouden beide Gouvernemen ten Commissarissen aanstellen, de eene te Vlissingen en de andere te Antwerpen, die belast zouden worden met de zorg, dat de rivier bevaarbaar bleef, en voor het plaatsen der bakens. ¹⁾

Twee van de negen vragen door de Conferentie aan den Nederlandschen Gevolmachtigde, Baron van Zuylen, gerigt, hadden betrekking op de vaart; de eerste luidde of Z. E. in het Trac-

---

¹⁾ Recueil, Tom. III. 176 volg.

taat, dat hij gemagtigd was te onderteekenen, het beginsel wilde erkennen van vrijë vaart op de Schelde voor de schepen van alle natiën, zonder dat die onderworpen zouden worden aan eenig onderzoek of ander oponthoud en alleen aan een matig regt van betonning. ¹⁾ Waarop de Heer van Zuylen verklaarde, niet gemagtigd te zijn tot het treffen van eene schikking aangaande de vaart op de Schelde, en dat hij voorloopig slechts de toepassing van het tarief van Mainz kon voor slaan. Verder werd aan Z. E. gevraagd, of Nederland bereid was aan de Belgen de vaart op de binnenwateren tusschen de Schelde en den Rijn te verzekeren, tegen eene betaling van regten, die het tarief, dat door de oeverstaten van den Rijn bepaald was, voor deze rivier niet te boven ging. Ons Gouvernement wilde zich ech-

---

¹⁾ Dans le traité, que le Plénipotentiaire néerlandais serait prêt à signer avec la Belgique admettrait-il en principe que la navigation de l'Escaut serait libre pour les navires de toutes les nations, et que ces navires ne seraient assujétis à aucune relâche, à aucune visite ni examen de cargaison, mais seulement, sans distinction de pavillon, à un droit de tonnage modéré?

ter voorbehouden die regten te bepalen, en te veranderen naar omstandigheden.

Breedvoerig werd bij eene nota van 18 October het thema van Lord Palmerston wederlegd. Het regt van slechts *f* 1 per ton te heffen, was een geheel denkbeeldig regt, hetgeen dan ook duidelijk bleek uit de schatting der opbrengst op *f* 150,000; eene som, die niet de moeite waard was in een Tractaat vermeld te worden. Ten einde dit regt te staven, hadden de Belgen art. III van de akte van het Weener Congres aangehaald, waarbij zij schijnen gedoeld te hebben op de bepaling: „que les droits ne pourront excéder ceux existant actuellement,” en deze wilden zij toepassen, zoowel op den tijd van de vereeniging van Holland en België, als op dien na de omwenteling, toen aan den Koning niets anders overbleef dan te verklaren, dat Z. M. voorloopig de vaart op de Schelde zoude toelaten, maar zich tevens zijne regten uitdrukkelijk had voorbehouden. ¹⁾

---

¹⁾ Recueil, Tom. III. 238 volg.

Het embargo dat in 't begin van November 1832 op onze schepen gelegd werd, gaf aanleiding tot eenige nota's, die tusschen den Nederlandschen Gezant en Lord Palmerston gewisseld werden. De Gezant vroeg terstond naar de reden van het embargo, waarop Lord Palmerston eerst aan Z. E. de *Order in Council* zond, waarbij het was uitgevaardigd. De aanhef luidde: „It is this day ordered by His Majesty, by and with the advice of His Privy Council, that no ships or vessels, belonging to any of His Majesty's subjects, be permitted to enter and clear out for any of the ports within the dominions of the King of the Netherlands, until further orders. And His Majesty is further pleased to order, that a general embargo or stop be made of all ships and vessels whatsoever belonging to the subjects of the King of the Netherlands. 1)“ Op naderen aandrang van den Heer van Zuylen,

---

1) Recueil, Tom. III. 297. Verg. ook F. F. Karseboom, Specimen juris Gentium et Publici de Navium detentione, quae vulgo dicitur embargo. pag. 28 volg.

vergenoegde Lord Palmerston zich te zeggen: dat, na hetgeen er in de laatste tijden tusschen de twee Gouvernemen ten was voorgevallen, het hem geheel nutteloos voorkwam, meerdere op- hielderingen te geven.

Hierop eischte ons Gouvernement, dat het embargo als geheel in strijd met het Volken- regt, opgeheven wierde, en dat de bevelen, die uitgevaardigd waren, om de schepen onder Ne- derlandsche vlag aan te houden, ingetrokken zouden worden, terwijl het eene schadevergoe- ding eischte voor het nadeel, dat hierdoor gele- den was.

De pogingen, bij het Fransche Gouvernement aangewend, leverden geen beteren uitslag op.

Na de overgave van de citadel van Antwer- pen in het laatst van December 1832, beklag- den de Belgen zich, dat de vaart op de Schelde niet vrij was; onze Gevolmagtigde deed echter opmerken, dat de opening der Schelde in 1831 plaats had gehad op voorwaarde, dat de vijand- lijkheden geheel zouden gestaakt worden, maar dat de houding, die de Mogendheden tegenover

den Koning hadden genomen, Z. M. van deze verbindtenis ontsloeg.

Nieuwe onderhandelingen werden na het rap-
pel van den Baron van Zuylen uit Londen, aan-
geknoopt, doch in den aanvang met weinig vrucht,
tot dat in het begin van Mei 1833, het Pruis-
sisch Gouvernement in een Memorandum onzen
Koning verzocht, ook uit naam van Oostenrijk
en Rusland, in het belang van geheel Europa
de zekerheid te willen geven, dat de vijand-
lijkheden tusschen Nederland en België niet zou-
den hervat worden, en tevens het verlangen uit-
drukte, dat het Kabinet van 's Gravenhage te
kennen wilde geven, welke veranderingen het
wenschte, dat gemaakt werden, in de artikelen
waarover nog geschil bestond.¹⁾ Dit gaf aan-
leiding tot een voorstel, dat den 16^{den} Mei door
den Nederlandschen Gevolmagtigde Dedel werd
ingediend, om de vijandelijkheden niet weder
te hervatten, en de vaart op de Schelde geheel
vrij te laten, tot dat de betrekking tusschen

---

¹⁾ Verg. Goblet, Tom. II. 294.

Nederland en België door een Tractaat bepaald zoude geregeld zijn.¹⁾ Hoewel het Belgische Gouvernement verlangde, dat de vaart op de Schelde vrij zoude zijn, op denzelfden voet als vóór 1 November 1832 en dat de vrijë gemeenschap met Duitschland door Maastricht verzekerd werd, toonden de Gevolmagtigden van Frankrijk en Engeland zich zeer ingenomen met het voorstel, daar het hun eindelijk de hoop gaf, om tot eene voorloopige Conventie te geraken. Zij namen dan ook terstond het voorstel aan tot grondslag van een ontwerp, dat zij den Heer Dedel toezonden, en die dit den 21sten Mei teekende.²⁾

Volgens deze Conventie bleef de vaart op de Schelde geheel vrij, tot dat het Tractaat van 19 April 1839 hieraan een einde maakte, door de regten te bepalen, die Nederland voortaan van de schepen kon heffen.

---

¹⁾ Verg. het geschrift over de Geschillen tusschen Nederland en België, betrekkelijk de Riviervaart, door Mr. C. A. den Tex, bl. 49.

²⁾ Zie boven bl. 32.

België nu niet alleen door de vijf Mogendheden erkend zijnde, maar ook door den Koning der Nederlanden, bleef er echter in de regelregte onderhandelingen tusschen Nederland en België nog vrij wat te doen overig. In verschillende bijzondere Conventiën moesten de algemeene bepalingen, in de 24 artikelen vervat, aangevuld worden, ten einde de betrekking tusschen beide Staten op duurzame gronden te vestigen. Met dit oogmerk werden in den Haag onderhandelingen aangeknoopt, en regelde men de voorwaarden van eene uitvoerige en veelzijdige overeenkomst, die den 5^{den} November 1842 geteekend, drie maanden later na gehouden beraadslagingen in de Staten-Generaal, bekrachtigd werd.

Deze Conventie werd nog door vele andere gevolgd, welke echter meest hare kracht verloren hebben door het drievoudig Tractaat, dat den 12^{den} Mei 1863 te 's Gravenhage tot stand is gekomen. Bij het eerste werd de tol op de Schelde opgeheven, tot afkoop van welken het Belgische Gouvernement eene som van *f*17,141,640

zoude betalen,¹⁾ waardoor een einde aan vele moeilijkheden gemaakt werd. Fraai liet zich de gewezen Minister van Buitenlandsche Zaken Baron de Vrièrre, toen het voorstel van dit Tractaat in de Belgische Kamer behandeld werd, over het wegvallen van dien ouden steen des aanstoots uit: „Le péage de l'Escaut, zeide hij, aura été le dernier de son espèce, et il ne sera plus au pouvoir de personne, on peut le dire hardiment, de prélever ces sortes de tributs sur le libre usage des voies ouvertes par la Providence au commerce de toutes les nations.”²⁾ Het tweede Tractaat van dienzelfden datum regelde de uitwatering van de Maas, en bij het derde werd het handelsverkeer tusschen Nederland en België van allen druk ontheven en op beteren voet van nabuurschap gebragt.³⁾

---

¹⁾ Lagemans, N°. 434.

²⁾ v. Bruyssel, Histoire Politique de l'Escaut pag. 231.

³⁾ Lagemans, N°. 432 en 433.

STELLINGEN.

I.

Conciliari non possunt l. 36 D. de A. R. D.
(41. 1) et l. 18 de R. C. (12. 1).

II.

Cum heres institutus intra annum moritur,
quod superest deliberandi tempus ad heredes
suos transmittit, remoto interim substituto.

III.

De woorden voorkomende in art. 429 B. W. „behalve vader en moeder” zijn af te keuren.

IV.

Wanneer de testateur tot éénigen erfgenaam heeft nagelaten zijn eenig kind uit een eerste huwelijk; onder den last van vruchtgebruik van het beschikbaar gedeelte zijner nalatenschap, ten behoeve zijner tweede echtgenoot, dan is de helft der nalatenschap met dat vruchtgebruik belast.

V.

De bepaling voorkomende aan het slot van alinea 1 N°. 2 art. 1437 B. W.: „terwijl voorts de kwijting enz.” is in strijd met die van de laatste alinea van datzelfde artikel, terwijl de uitlegging door de Regering van deze bepaling gegeven niet is te rijmen met derzelve duidelijke bewoordingen.

VI.

Een lasthebber kan namens zijn' lastgever in regte optreden, indien hij daartoe uitdrukkelijk is gemagtigd.

VII.

Art. 616 B. Rv. is niet toepasselijk in geval de regter zijn vonnis bij voorraad uitvoerbaar verklaart tegen het stellen van zekerheid.

VIII.

Een photograaf is geen koopman.

IX.

De ontvanger eener lading is niet verplicht tot het betalen van overligdagen, wanneer niet in het cognoscement maar alleen in de cherteparty bedingen daaromtrent gemaakt zijn.

X.

De regterlijke magt is bevoegd de toepassing te weigeren van eene plaatselijke of provinciale verordening, wanneer zij die met de wet strijdig acht.

XI.

Tolgelden, geheven op gemeentewegen, zijn belastingen in den zin van art. 238 der gemeentewet, en zijn op de in dit artikel genoemde heffingen de strafbepalingen toepasselijk van art. 270 volg. dierzelfde wet.

XII.

De daad van een' loontrekkenden bediende, die zich gelden of goederen toeëigent, hem door of ten behoeve van zijn' meester toevertrouwd, stelt niet daar *diefstal in dienstbaarheid* maar *misbruik van vertrouwen*.

XIII.

Het helen of verbergen van door misdaad of wanbedrijf verkregene goederen is een op zich zelf staand misdrijf en stelt dus geen medepligtigheid daar.

XIV.

De vervolging tot straf wegens belediging vervalt niet door intrekking van de klagt door de beledigde partij.

XV.

Art. 245 C. P. is, voor zoover daarbij eene cumulatie van straffen wordt toegelaten, afgeschaft door het 2de lid van art. 207 Wetb. v. Strafv.

XVI.

De Nederlandsche werklieden zijn in staat en

beschaafd genoeg, om met goed gevolg arbeidersvereenigingen op te rigten.

XVII.

Crediet is kapitaal.

XVIII.

Het is wenschelijk, dat de stedelijke regering, even als bij gevallen van besmettelijke veeziekte, insgelijks bij aantasting door cholera, aan het publiek daarvan onmiddellijk kennis geve, met aanwijzing der aangetaste plaats.
